

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Victoria Chupakova

**KESKKONNAALASE INFORMATSIOONI AVALIKUSTAMISE
OLULISUS RAAMATUPIDAJA PILGU LÄBI**

Bakalaureusetöö

Õppekava Ärindus, peeriala Majandusarvestus digiajastul

Juhendaja: Natalie Aleksandra Gurvitš-Suits, PhD

Tallinn 2024

Deklareerin, et olen koostanud lõputöö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele selle koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks.

Töö pikkuseks on 7643 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Victoria Chupakova 20.12.2023

(kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	4
SISSEJUHATUS	5
1. KESKKONNAALASE INFORMATSIOONI AVALIKUSTAMINE MAAILMAS	6
1.1 Keskkonnaalase informatsiooni mõiste	6
1.2 Keskkonnaalase informatsiooni avaldamist mõjutavad tegurid	8
1.3 Keskkonnaalase avalikustamise eelised ja puudused	9
2. KESKKONNAALASE INFORMATSIOONI AVALIKUSTAMISE UURING RAAMATUPIDAJA PILGU LÄBI	12
2.1 Valim ja metoodika	12
2.2 Tulemuste analüüs	13
2.2.1 Kuivõrd oluliseks peab raamatupidaja keskkonnaalase informatsiooni avaldamist	15
2.2.2 Keskkonnaalase avalikustamise tähtsus teistele valdkondadele	20
2.2.3 Keskkonnaalane informatsioon aruandes: mis see peab olema ja kuidas see peab välja nägema	23
KOKKUVÕTE	32
SUMMARY	34
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	36
LISAD	39
Lisa 1.	39
Lisa 2. Keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisus raamatupidaja pilgu läbi küsitluse tulemused	47
Lisa 3. Lihtlitsents	55

LÜHIKOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö pealkiri on „Keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisus raamatupidaja pilgu läbi“.

Töö eesmärk on selgitada välja, kui võrd oluliseks peab raamatupidaja keskkonnaalase informatsiooni avaldamist, millises vormis see on vaja esitada, mida see peab sisaldama ning kellele ja mis valdkonnas see aruanne on oluline esitada. Uuring viidi läbi Google'i-põhise küsimustiku abil, mis jagati raamatupidajate valimile. Küsitluse tulemused näitavad, et enamik vastanutest peab keskkonnateabe avalikustamist oluliseks, samuti seda, et keskkonnateavet tuleks kajastada finantsaruannetes. Sellise teabe avaldamise eelistatud vormiks on ettevõtte juhtkonna poolt koostatav eraldiseisev keskkonnanaruanne. Uuring näitab, et raamatupidajad võtavad keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisuse hindamisel arvesse mitmeid tegureid, sealhulgas juriidilisi ja regulatiivseid nõudeid, huvirühmade ootusi ning võimalikku mõju ettevõtte mainele. Autori hinnangul on vajalik, et ettevõtted kehtestaksid selged juhised keskkonnainfo avalikustamiseks ning raamatupidajad oleksid kaasatud selliste juhendite väljatöötamisse ja rakendamisse.

Kokkuvõttes toob töö välja keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise kasvava tähtsuse ettevõtete jaoks ning raamatupidajate rolli läbipaistvuse ja vastutuse finantsaruandluse edendamisel. Uurimus annab väärtuslikku teavet raamatupidajate seisukohtade ja hoiakute kohta keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise suhtes.

Võtmesõnad: raamatupidaja, keskkonnaalane informatsioon, aruanne, ettevõtted

SISSEJUHATUS

Keskkonnaalase informatsiooni avalikustamine on tänapäeva ärimaailmas üha olulisem teema. Keskkonnaalaste andmete avaldamine on muutunud ettevõtete jaoks hädavajalikuks, et näidata oma pühendumust keskkonnasäästlikkusele ja vastavust eeskirjadele. Keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise tähtsust on tunnistanud ka sidusrühmad, sealhulgas investorid, kliendid, töötajad ja laiemalt kogu ühiskond. See on toonud kaasa ettevõtete kasvava nõudluse põhjaliku ja täpse keskkonnateabe järele.

Keskkonnaküsimuste tähtsuse kasvades on raamatupidajatel oluline roll selles, et ettevõtted avalikustaksid keskkonnateavet läbipaistvalt ja täpselt. Raamatupidajatel on oma arusaam keskkonnaalase teabe avalikustamise tähtsusest, kuna nad vastutavad finantsaruannete koostamise ja ettevõtete finantstulemuste aruandluse eest. Samuti vastutavad nad selle eest, et ettevõtted järgiksid raamatupidamisstandardeid ja -eeskirju. Bakalaureusetöö eesmärk on selgitada välja, kuidas oluliseks peab raamatupidaja avaldatavat keskkonnaalast informatsiooni, milles vormis on see vaja esitada, mida see peab sisaldama ning kellele ja mis valdkonnas on see aruanne oluline esitada.

Uurimisküsimused on järgmised:

1. Kes täpsemalt peab esitama keskkonnaalase informatsiooni aruande?
2. Kellele on keskkonnaalase informatsiooni aruanne oluline?
3. Millises vormis on vaja keskkonnaalase informatsiooni aruanne esitada?

Lõputöö on üles ehitatud järgmiselt: esimeses peatükis antakse ülevaade keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise mõistest, mõjutavatest teguritest ning eelistest ja puudustest. Teises peatükis kirjeldatakse üksikasjalikult analüüsimeetodit ja uuringu tulemust selle kohta, kes peaks keskkonnaalase informatsiooni esitama, kellele see informatsioon on oluline ja millises vormis peab aruanne olema vormistatud.

Kokkuvõttes annab lõputöö väärtuslikku ülevaadet keskkonnaalase avalikustamise tähtsusest raamatupidaja pilgu läbi. Uurimus näitab, kas raamatupidajatele roll on oluline keskkonnaalase informatsiooni avalikustamisel, kellele ja mis valdkondadele on see informatsioon oluline ning kuidas ja millistest andmetest võib aruannet koostada.

1. KESKKONNAALASE INFORMATSIOONI AVALIKUSTAMINE MAAILMAS

Teadlased on aastaid püüdnud mõista, kuidas ettevõtted esitavad keskkonnaalast informatsiooni, mis jääb väljapoole tavapärase raamatupidamisaruandluse piire. Tänapäevaste äriettevõtete kasvav väljakutse on vajadus oma tulemusnäitajad ümber konfigureerida, et hõlmata sotsiaalseid ja keskkonnaküsimusi osana üldisest ärieesmärgist. Sotsiaalne ja keskkonnaalane aruandlus on ettevõtte tegevuse tervikliku ümberhindamise strateegiline alus. (Dibia & Onwuchekwa, 2015)

1.1 Keskkonnaalase informatsiooni mõiste

Tänase päevani on paljud teadlased püüdnud defineerida mõistet *keskkonna informatsioon*. Mõiste on saavutanud suurema tähtsuse koos keskkonnateadlikkuse võidukäiguga ning vajadusega paremini mõista ja lahendada keskkonnaprobleeme. Üks märkimisväärne verstapost oli 1972. aastal Stockholmis toimunud ÜRO inimkeskkonna konverents, kus rõhutati keskkonnaandmete ja -teabe tähtsust otsuste tegemisel. Seejärel töötas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Euroopa Majanduskomisjon (UNECE) välja keskkonnaalaste küsimustega seotud teabe juurdepääsu, üldsuse otsuste tegemisel osalemise ja kohtu poole pöördumise konventsiooni, mida tuntakse ka Århusi konventsioonina. 1998. aastal sõnastati täpne definitsioon: keskkonnaalane informatsioon on igasugune teave, mis sisaldab infot keskkonnaelementide (õhk, vesi jne), välistegurite (müra, ained jne) ja inimtegevuse kohta (Århusi konventsioon 1998).

Pärast Århusi konventsiooni vastuvõtmist otsustasid mõned riigid lisada oma õigusaktidesse ka keskkonnaalase informatsiooni seadused ja kehtestasid määratluse. Näiteks sõnastati 2003. aastal Norras vastu võetud keskkonnateabe seaduses § 2 keskkonnateabe mõiste.

Keskkonnateave tähendab faktilist teavet ja hinnanguid järgmiste teemade kohta:

- a) keskkond,
- b) tegurid, mis mõjutavad või võivad mõjutada keskkonda, sealhulgas
 - projektid ja tegevused, mida kavandatakse või viiakse ellu keskkonnas,
 - toodete omadused ja koostis,
 - ettevõtete tegevusega seotud tegurid,

- juhtimisotsused ja -meetmed, sealhulgas üksikotsused, kokkulepped, õigusaktid, plaanid, strateegiad ja programmid, samuti nendega seotud analüüsid, arvutused ja muud keskkonnaotsuste tegemisel kasutatud eeldused,

c) inimeste tervis, ohutus ja elutingimused, kuivõrd neid mõjutavad või võivad mõjutada keskkonnaseisund või punktis b) nimetatud tegurid.

Keskkonna all mõeldakse väliskeskkonda, sealhulgas arheoloogia- ja arhitektuurimälestisi ning -objekte, aga ka kultuurikeskkonda.

Hiljem, 2004. aastal, võttis Ühendkuningriik vastu keskkonnateabe määruse EIR (*Environmental Information Regulations*). Selles öeldakse, et keskkonnateave sisaldab teavet õhu, vee, pinnase, maa, taime- ja loomastiku, energia, müra, jäätmete ja heitkoguste kohta. Keskkonnateave sisaldab ka andmeid keskkonda mõjutavate otsuste, poliitika ja tegevuste kohta (EIR 2004).

Aja jooksul on keskkonnavalase informatsiooni mõistet hakanud kasutama paljud organisatsioonid, kelle tegevus on seotud keskkonnaseisundi ja keskkonnakaitse küsimustega. Kõige põhjalikum määratlus on antud keskkonnavalasjades teabele juurdepääsu, üldsuse otsuste tegemisel osalemise ja kohtu poole pöördumise konventsioonis (Mason, M. 2010). Keskkonnateave on igasugune kirjalik, audiovisuaalne, elektrooniline või muus kõigile kättesaadavas vormis teave järgmiste teemade kohta:

a) keskkonnavalasjades – nagu õhk ja atmosfäär laiemalt, vesi, pinnas, maa, maastik ja loodusobjektid – seisund, bioloogiline mitmekesisus ja selle komponendid, sealhulgas geneetiliselt muundatud organismid, ning nende elementide vastastikmõju;

b) sellised tegurid nagu ained, energia, müra ja kiirus, samuti tegevused või meetmed, sealhulgas haldusmeetmed, keskkonnakokkulepped, poliitika, õigusaktid, kavad ja programmid, mis mõjutavad või võivad mõjutada lõigus a) nimetatud keskkonnavalasjades, samuti tasuvusanalüüsid ja muud keskkonnavalaste otsuste tegemisel kasutatavad majandusanalüüsid ja eeldused;

c) inimeste tervise- ja ohutusseisund ning elutingimused, kultuuriobjektide ning hoonete ja rajatiste seisukord, kuivõrd neid mõjutab või võib mõjutada keskkonnavalasjades seisund või need elemendid, tegurid, tegevused või meetmed, millele on viidatud punktis b).

Tuleb märkida, et keskkonnavalase informatsiooni definitsioon on muutunud koos keskkonnateadlikkuse kasvuga ning vajadusega sügavamalt mõista keskkonnaprobleeme ja neile reageerida. Pärast 1972. aastal Stockholmis toimunud ÜRO inimkeskkonna konverentsi, kus

keskkonnaandmed mängisid otsustamisel kaalukat rolli, sai see mõiste üha olulisemaks. Keskkonnateave on määratletud ja õigusraamistikku kaasatud suures osas 1998. aasta Århusi konventsiooni ja uuemate riiklike seaduste, nagu Ühendkuningriigi keskkonnateabe seaduse ja Norra keskkonnateabe seaduse kaudu. Üksikasjalik definitsioon hõlmab väga erinevaid teemasid, nagu keskkonnakomponentide seisund, keskkonda mõjutavad tegurid ning nende muutujate mõju inimeste tervisele ja elutingimustele. Konventsioonid, nagu Århusi konventsioon, annavad mõistele tervikliku määratluse, mis on aja jooksul leidnud laialdast kasutust keskkonnakaitse- ja juhtimisorganisatsioonides.

1.2 Keskkonnaalase informatsiooni avaldamist mõjutavad tegurid

1998. aastal vastu võetud konventsioon kehtib riigiasutuste tegevusele, mis on seotud keskkonnaga või mõjutab seda. Praegu mõjutavad keskkonnateabe avaldamist paljud tegurid. Sel teemal on aja jooksul tehtud palju uuringuid. Tänu Macagnani ja Fontana 2013. aastal ning Welbeck jt 2017. aastal läbi viidud uuringutele tegid Giannarakis jt 2019. aastal kindlaks, et need tegurid võib jagada kahte rühma: sisemised ja välised tegurid.

Näiteks C. B. Macagnan ja F. B. Fontana pidasid oma uuringus (2013) oluliseks välisteguriks ettevõtte suurust. Nad usuvad, et ettevõtete poolt keskkonnateabe avalikustamist mõjutavad reguleerivate asutuste surve, konkurentsimehhanism ja valitsusväliste organisatsioonide surve.

2017. aastal lisas teadlaste rühm välistegurite hulka ka valitsuse (Welbeck jt 2017). Nende arvates saab valitsus tugevalt mõju avaldada, kui ettevõtted oma keskkonnategevuse kohta teavet ei avalda. Ka 2021. aastal mainisid Solikhah ja Maulina oma uuringus, et valitsuse järelevalve on oluline, et tagada keskkonnateabe avalikustamine vastavalt kehtivatele määrustele (Solikhah jt 2021).

Cheni jt uuringu kohaselt (2018) võib välisteguriks pidada ka meediat. Nende arvates on meedia oluline sild avalikkuse ja ettevõtete vahel. Meedia võib mõjutada ettevõtete rohelist innovatsioonikäitumist, hankides ettevõtte keskkonnateavet ning suunates üldsuse arusaama ja hinnanguid. Samuti jõudis 2023. aastal Cheni Hongtao jt uuring järeldusele, et meedia on oluline avaliku surve allikas ettevõtetele, kuid avaldab ettevõtetele negatiivset mõju (Chen jt 2023).

Sisemiste tegurite suhtes on keskkonnateabe varased uuringud maininud, et keskkonnaalase informatsiooni avaldamist mõjutab ettevõtte suurus. S. S. Cowen, L. B. Ferreri ja L. D. Parker väidavad oma 1978. aastal tehtud uuringus, et ettevõtte suurus on keskkonnaalaste

avalikustamistavade oluline tegur (Cowen jt 1987). Samuti kinnitas ettevõtte suuruse tähtsust Cormieri ja Gordoni 2001. aasta uuring. Nende arvates on suured ettevõtted suurema tõenäosusega avalikkuse tähelepanu ja kontrolli all kui väiksemad ettevõtted. Sellest tulenevalt avalikustavad suurettevõtted rohkem teavet, et saada avalikkuse poolehoidu oma tegevuse jätkamiseks ja seega suurema kasumi teenimiseks (Cormier ja Gordon 2001). Lisaks arvatakse, et suured ettevõtted avaldavad rohkem teavet kui väikesed ettevõtted.

Passetti jt, Brooks ja Oikonomou ning Kılıç ja Kuzey uurisid aastal 2018 sügavalt sisemisi tegureid, jõudes kahele järeldustele. Esiteks mõjutab keskkonnaalase informatsiooni avalikustamist ettevõtte suurus. Teiseks mõjutab võla ja omakapitali suhe ning ettevõtte kasumlikkus samavõrra ka seda, kuidas ettevõtte huvirühmadele keskkonnaalast informatsiooni avaldab (Passetti jt. 2018; Brooks jt 2018; Kılıç jt 2018).

Autor lisab veel ka asjaolu, et keskkonnaalase informatsiooni avalikustamisele võib mõju avaldada ka meedia. Maoli Ji, Yuguang Ji ja Shulan Dongi 2022. aastal tehtud uuring Hiina ettevõtete kohta leidis, et välised surved, eriti meedia surve, avaldavad olulist mõju ettevõtete keskkonnaalase informatsiooni avalikustamisele. Autorid usuvad, et meedia arvamuse surve võib aidata ettevõtetel standardida ja parandada keskkonnaarvestuse avalikustamise kvaliteeti. (Ji jt 2022)

Nagu näitavad aastate jooksul tehtud uuringud, mõjutavad keskkonnaalase informatsiooni avaldamist mitmesugused välised ja sisemised tegurid. Uuringud näitavad, et välistegurid, nagu valitsuse järelevalve, meedia mõju ja valitsusväliste organisatsioonide surve, mängivad ettevõtete keskkonnaalase avalikustamise tavade kujundamisel tähtsat rolli. Sisemiste tegurite puhul on oluline märkida, et ettevõtte suurus on järjekindlalt määratletud keskkonnaalase avalikustamise võtmetegurina, kusjuures suuremad ettevõtted kasutavad tõenäolisemalt läbipaistvaid tavasid. Lisaks toovad hiljutised uuringud esile valitsuse keskkonnaametite ja meedia survet avaldava teabe topeltmõju ettevõtte keskkonnateabe kujunemise kohta.

1.3 Keskkonnaalase avalikustamise eelised ja puudused

Vaatamata ettevõtete keskkonnaalase informatsiooni avalikustamist mõjutavatele teguritele tuleb mõista, et sellisel teabel on omad eelised ja puudused. Üsna oluline keskkonnaalase avalikustamise eelis on investorite ligimeelitamine. Sellele järeldusele jõudsid Al-Tuwaijri, Christensen ja Hughes II 2004. aasta alguses. Nende arvates on keskkonnaalane avalikustamine konkreetsete meetmete ja sündmuste avalikustamine, mida investor võib tulevaste rahavoogude hindamisel

kasulikuks pidada (Al-Tuwaijri jt 2004). Hiljem, aastal 2006, rääkisid sellest ka De Beer, P. ja Friend, F. Nad kirjutasid, et selline teave võib potentsiaalsetele investoritele head muljet avaldada (De Beer jt 2006). Awa Felix N., Larry E. Udu ja Gabriel Obasi Chigozie märkisid oma 2022. aasta uuringus ka uue investorite kaasamist. Uuring viidi läbi Nigeeria ettevõtetelt saadud tulemuste põhjal. Uuringus kinnitasid nad, et keskkonnaalase informatsiooni avalikustamine võimaldaks ettevõtetel parandada oma finantstulemusi ja lõpuks meelitada ettevõttesse rohkem investoreid. Lisaks on nende hinnangul teabe vabatahtlik avalikustamine kasulik teatud tegevuste kohta, mida reguleerivad asutused ei jälgi, kuid mida peetakse kasulikuks ettevõtte raamatupidamise aastaaruannete kinnitamiseks ning mida tuleks võtta investorite ja teiste ettevõtte finantsaruannete kasutajate usalduse suurendamiseks.

H. Yusoff, G. Lehman ja N. M. Nasir usuvad, et keskkonnateabe laialdane avalikustamine võib luua ettevõttele rohkem võimalusi oma maine parandamiseks (Yusoff jt 2006). Keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise korral ettevõtete maine paranemist kinnitab ka La Soa Nguyeni, Manh Dung Trâni, Thi Xuan Hong Nguyeni ja Quoc Hoi Lê 2017. aasta uuring. Nad viisid Vietnami näitel läbi uuringu keskkonnaarvestuse informatsiooni avalikustamise taset mõjutavate tegurite kohta. Autorid märgivad, et keskkonnaarvestuse teabe avalikustamine on ettevõtete jaoks viis oma maine parandamiseks sidusrühmade seas, eriti integratsioonitrendis, kui arenenud riigid on väga huvitatud rohelisest majanduskasvust ja säästvast arengust (Nguyen jt 2017)

Keskkonnaalase info avalikustamise eelis ilmneb ka asjaolus, et see võib mõjutada ettevõtte aktsiaid. 2016. aasta uuringus väidavad Y. Qiu, A. Shaukat ja R. Tharyan, et keskkonnaalase teabe ulatuslik ja objektiivne avalikustamine võib tõsta ettevõtte aktsia hinda. See aitab ettevõttel luua positiivset ja tugevat kuvandit ning annab ka hea konkurentsieelise (Qiu jt 2016) Sarnasele järelduse jõudsid aastal 2023 ka Ge Y. *et al.*, kelle hinnangul vähendab ettevõtete keskkonnateabe avalikustamine aktsiahinna languse riski (Ge jt 2023).

Dameng Hu, Yuanzhe Zhong ja Changbiao Zhong jõudsid oma 2021. aasta uuringus järeldusele, et keskkonnateabe avalikustamine on signaal keskkonnastutuse toetamiseks. See ilmneb pärast seda, kui on uuritud selle teabe esitamise mõju jätkusuutlikkusele rohelise innovatsiooni vaatenurgast, mis hõlbustab ettevõtetelt kapitali kaasamist. Sellest hoolimata ei ole see perspektiiv terviklik lähenemisviis ettevõtete jätkusuutliku kasvu uurimisele. Seega toob keskkonnateabe avalikustamine lisaks positiivse teabe turule edastamisele kaasa ka negatiivseid tagajärgi ettevõtte arengu jätkusuutlikkusele (näiteks teabe avalikustamise kulude suurenemine keskkonnajuhtimise puudujääkide tuvastamise arvelt), mida senised uuringud ignoreerivad (Hu jt 2021)

Siiski on keskkonnaalasel avalikustamisel ka oma varjukülg. Mary Graham märkis 2003. aastal avaldatud artiklis, et sellise teabe avaldamisel on miinuseks info kogumise ja aruandluse kõrge hind. Oma järeldustes tugines ta tööstusharu heitkoguste ehk TRI (*Toxics Release Inventory*) hindamise arutelule (Graham, 2003). Juba 2008. aastal jõudsid Brammer ja Pavelin Grahami omaga sarnasele järeldusele. See tähendab, et keskkonnateabe objektiivse avalikustamisega kannavad ettevõtted nende arvates kulusid (Brammer jt 2006).

Keskkonnaalase avalikustamise üks peamisi puudusi on hoolikas kontroll huvitatud isikute poolt. Selline teave võib pakkuda huvi poliitikutele või keskkonnategevusega seotud organisatsioonidele. Suurema avalikkuse kontrolli all olevad ettevõtted kannavad suurema tõenäosusega poliitilisi kulusid, kui nende keskkonnanäitajad on kehvad (Al-Tuwaijri jt 2004).

Ettevõtete keskkonnaalase informatsiooni avalikustamisel on eeliseid ja puudusi. Kui vaadata eeliseid, siis selline avalikustamine meelitab ligi investoreid, parandab ettevõtte mainet ja võib avaldada positiivset mõju aktsiahinnale, nagu on aastate jooksul välja toonud erinevad uuringud. Samuti annab see ettevõtetele võimaluse parandada finantstulemusi, võita investorite kindlustunnet ja luua positiivset mainet, aidates seeläbi parandada ettevõtete konkurentsivõimet. Võimalik kasu kaasneb aga väljakutsetega. Suureks puuduseks on keskkonnateabe kogumise ja aruandluse maksumus. Lisaks võib sidusrühmade, eriti poliitikute ja keskkonnaorganisatsioonide kontrollimine tuua ettevõtetele kaasa poliitilisi kulusid, eriti kui nende keskkonnategevuse tulemuslikkus on madal. Selle asemel viitavad nad nüansirikkale suhtele, milles sidusrühmad võivad mängida negatiivset modereerivat rolli ettevõtete kapitali jaotamise tõhususe mõjutamisel. Üldiselt toob tasakaal keskkonnaalase avalikustamise eeliste ja puuduste vahel esile keeruka dünaamika, millega ettevõtted jätkusuutlikkuse ja finantskaalutluste käsitlemisel silmitsi seisavad.

2. KESKKONNAALASE INFORMATSIOONI AVALIKUSTAMISE UURING RAAMATUPIDAJA PILGU LÄBI

Bakalaureusetöö teine osa uurib raamatupidamisbüroo ja teiste ettevõtete raamatupidajate suhtumist keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisuse kohta. Uurimuse käigus tundis autor huvi kahe küsimuste vastu: kes peab raamatupidajate hinnangul keskkonnaalast infot esitama ning mida peab selline aruanne tänapäevaste raamatupidajate hinnangul sisaldama. Lisaks küsitakse, kelle jaoks on selline aruanne raamatupidajate hinnangul vajalik.

2.1 Valim ja metoodika

Autor on töös kasutanud kvantitatiivset meetodit. Mitme vastusega veebiankeet Google Forms keskkonnas ehk veebipõhine küsimustik (lisa 1) saadeti enam kui 250 ettevõttele, kes pakuvad raamatupidamisteenust või kus on realselt olemas terve raamatupidamisosakond. Veebiankeedi kasutamine Google Forms keskkonnas võimaldas kiiresti laiali saata veebiankeedi lingiga kirja erinevatesse ettevõtetesse ning jõuda võimalikult kiiresti ja täpselt uuringus osalejateni.

Veebiankeet koosnes 17 küsimusest. Küsimustele oli pakutud valikvastused, et saadud andmeid oleks mugav analüüsida. Esimeses osas küsiti uuringus osalejate isiklikke andmeid, nagu vanus, ametinimetus, töökogemus raamatupidamises ja haridustase. Isiklikud andmed aitasid autoril paremini tundma õppida uuringus osalejaid.

Järgmisena soovis autor raamatupidajate käest teada saada, kes peab ettevõttes avalikustama keskkonnaalast informatsiooni. Selleks paluti uuringus osalejatel hinnata keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisust viiepalliskaalal. Uuriti ka seda, millised ettevõtted peavad keskkonnaalast informatsiooni tingimata avalikustama, keskkonnaarvestuse ja aruandluse olulisust konkreetselt raamatupidaja pilgu läbi ning seda, kes peab edastama keskkonnaalast informatsiooni. Huvitav oli ka teada saada, kuidas veebiankeedi vastajad hindavad keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisust teistele sidusrühmadele ning kuivõrd oluline on iga valdkonna ettevõttele keskkonnaalase informatsiooni avalikustamine.

Lisaks eelnimetatud küsimustele uuris autor ka seda, kuidas vastajad hindavad ankeedis toodud punktide tähtsust ettevõtte keskkonnaalase informatsiooni aruandes ja millisel määral on vastajad nõus autori poolt pakutud väidetega. Lisaks uuriti, millises vormis peaksid ettevõtted keskkonnaalase informatsiooni koostama ning mismoodi peab ettevõtte avalikustama keskkonnaalase informatsiooni aruannet. Iga tegevuse järel olid välja toodud ka mõjud, mistõttu

oli vaja uurida ka seda, kuivõrd vastaja on nõus, et keskkonnaalase informatsiooni avalikustamisel võivad olla mõjud.

Autor saatis 250 ettevõttele e-kirja teel ankeedi, millele vastas 52 raamatupidamisega seotud ettevõtete töötajat. Uuring viidi läbi 25. märtsist 2022 kuni 31. jaanuarini 2023. Kahjuks võttis andmete kogumine kaua aega. Selle põhjuseks võib pidada raamatupidajate suurt töökoormust – deklaratsioonide ja majandusaasta aruannete esitamist või pühadeaega. Autoril õnnestus siiski saada uuringu jaoks vajalik arv vastuseid.

2.2 Tulemuste analüüs

Esimesena analüüsis autor küsimuste vastuseid isikliku tausta kohta. Kõige suurem osakaal oli inimestel vanusegrupis 46–55 aastat (23 vastajat, 44%). Järgnesid vanusegrupid 36–45 aastat (12 vastajat, 23%) ning 26–35 aastat (7 vastajat, 13%). Autori arvates näitavad eeltoodud andmed, et tänaseks päevaks töötavad raamatupidamise valdkonnas inimesed peamiselt just sellistes vanusegruppides, kuna raamatupidamine saab pakkuda pidevalt laekuvat stabiilset tulu, mis on keskeas inimestele väga tähtis. Tänapäevases kiiresti muutuvmas maailmas ei iseloomusta see tegur sugugi kõik valdkondi. Kui lähemalt analüüsida teisi vanusegruppe, siis vanusevahemikus kuni 25-aastat osales uuringus ainult 4 vastajat (8%) ja sama vastanute arv oli vanusegrupis 56–64 aastat. Kuni 25-aastaste vanusegrupi puhul võib nii väike uuringus osalejate arv tähendada, et noored raamatupidamise valdkonna spetsialistid ei alusta kohe oma karjääri ning võib-olla püüavad omandada kõrgema haridustaseme antud valdkonnas töö alustamiseks või soovivad panna ennast proovile ka teistes valdkondades. Kõige vähem vastajaid oli vanusegrupis 65 aastat ja vanemad (2 vastajat), põhjuseks asjaolu, et enamik nii kogenud raamatupidamise valdkonna spetsialistidest lõpetavad oma karjääri ning siirduvad pensionile.

Tabel 2. Küsitluses vastanute ametinimetused

Ametinimetus	Kokku	Osakaal (%)
Finantsdirektor	1	2%
Finantsjuht	1	2%
Finantsosakonna spetsialist	1	2%
Juhtivraamatupidaja	12	23%
Nooremraamatupidaja	1	2%
Pearaamatupidaja	5	10%
Raamatupidaja	20	38%
Raamatupidaja assistent	1	2%

Teenuste juht	1	2%
Tegevjuht	1	2%
Tootmisarvestuse spetsialist	1	2%
Vanemraamatupidaja	7	13%
Kokku	52	100%

Allikas: autori poolt koostatud

Järgmine küsimus oli seotud vastanute ametikohaga (vt Tabel 2). Vastanute seas oli kõige rohkem raamatupidajaid (20 inimest, 38%) ja juhtivraamatupidajad (12 inimest, 23%). Saadud andmed näitavad, et kõige aktiivsemalt osalesid uuringus just raamatupidajad, kes töötavad erinevates raamatupidamisbüroodes või ettevõtete raamatupidamisosakondades. Vastanute seas järgnesid vanemraamatupidajad (7 inimest, 13%) ja pearaamatupidajad (5 inimest 10%). Kõige vähem osales uuringu veebiküsitluses tootmisarvestuse spetsialiste (2 inimest, 4%). Tuleb ka märkida, et osal vastajatest olid teised ametinimetused, mis on mingil määral seotud raamatupidamisega, on olemas mingi kogemus või haridus selles valdkonnas. Need on näiteks finantsjuht, üks nooremraamatupidaja, finantsosakonna spetsialist, finantsdirektor, tegevjuht, teenuste juht ja üks raamatupidaja assistent.

Töökogemus mängib olulist rolli isiklike andmete analüüsimisel. Autor sai teada, kui suur on uuringus vastanutel töökogemus raamatupidamise valdkonnas. Tulemused näitasid, et kõige rohkem vastajaid oli töökogemusega 16–24 aastat (14 inimest) ja rohkem kui 25 aastat (18 inimest). Vähem oli vastajaid, kellel on töökogemus raamatupidamises 6–10 aastat (6 inimest). Natuke rohkem vastanutest olid töökogemusega kuni 5 aastat (7 inimest) ja sama arv osalejatest olid töökogemusega 11–15 aastat (7 inimest). Kui vaadata ja analüüsida seda, kui palju oli vastajaid igas vanusegrupis, ja töökogemuse pikkust raamatupidamise valdkonnas, siis autori arvates näitab vastajate arv seda, et paljud inimesed proovivad ennast eri valdkondades ja liiguvad ka eri valdkondade vahel sõltuvalt oma võimalustest ja isiklikest eelistustest. Autor arvab, et raamatupidamise valdkonna töö on päris alaline ja alati vajalik ning seetõttu on vägagi võimalik, et inimesed valivad jätkata tööd oma töökohal ja saada võimalikult suurt kogemust.

Tabelis 3 on näha, millise haridustasemega inimesed uuringus osalesid.

Tabel 3. Küsitluses vastanute haridustase

Haridustase	Kokku	Osakaal (%)
Keskharidus	1	2%
Kutsekeskharidus / Keskeriharidus	3	6%
Rakenduskõrgharidus	14	27%
Bakalaureusekraad	16	31%
Magistrikraad	16	31%
Doktorikraad	2	4%
Kokku	52	100%

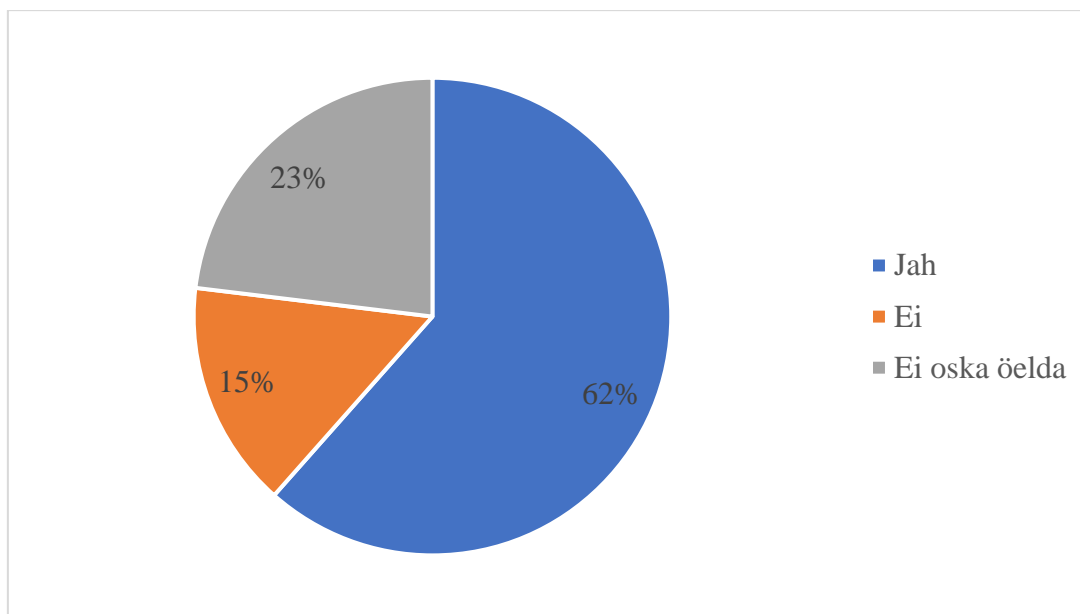
Allikas: autori poolt koostatud

Rohkem kui pooled uuringus osalejatest on bakalaureuse- ja magistrikraadiga (mõlemat 16 inimest, kokku 62%). Rakenduskõrgharidusega on 14 vastajat (27%). Kutsekeskharidusega on ainult 3 vastajat (6%) ja doktorikraadiga 2 vastajat (4%). Üks inimene uuringus osalejatest on keskharidusega. Haridustasemega seotud andmed näitavad, et enamik küsitlusele vastanutest töötavad oma ametikohal vastavalt oma haridustasemele või on neil raamatupidamise haridus omandamisel. Arusaadav on see, et ettevõtte soovivad näha oma meeskonnas vajalike ja asjakohaste raamatupidamislike teadmistega inimesi.

2.2.1 Kuivõrd oluliseks peab raamatupidaja keskkonnaalase informatsiooni avaldamist

Ettevõtete nõudlus keskkonnateabe järele on kasvanud kõikjal maailmas, kuna teabe kasutajad muutuvad üha teadlikumaks. Tänapäeval eelistavad investorid kasumi maksimeerimist koos sotsiaalse ja keskkonna heaoluga. (Tuhin jt 2021) Keskkonnaalase informatsiooni avalikustamine on tänapäeva maailmas üsna oluline teema. Siiski ei õnnestunud siinse töö autoril leida konkreetset infot selle kohta, kes täpselt peaks sellist infot ettevõtetes esitama ja mida raamatupidajad sellest arvavad. Seetõttu seadis töö autor eesmärgiks välja selgitada, kas sellist infot peaks esitama raamatupidaja. Ühtlasi soovis autor uurida keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisust Eesti raamatupidajate arvates.

Kõigepealt oli autoril vaja aru saada, kas ettevõtte peab üldse avalikustama keskkonnaalast informatsiooni. Vastajatele pakuti kolm vastusevarianti: *jah*, *ei* või *ei oska öelda*. Tulemused on esitatud joonisel 1.

Joonis 1. Kas ettevõtte peab avalikustama keskkonnaalast informatsiooni?

Allikas: autori poolt koostatud

Tulemuste sektordiagrammilt on näha, et 32 inimest (62%) on nõus, et ettevõtte peab avalikustama keskkonnaalast informatsiooni. Autor arvab, et rohkem vastajad on nõus sellepärast, et tänapäeval on keskkonnateemad väga olulised ja need aitavad paremaks muuta meie keskkonda. Samas 23% vastanutest (12 inimest) märkis, et nad ei oska selle kohta midagi öelda. Võib-olla ei ole nad otse kokku puutunud keskkonnaalase informatsiooniga või on neil selle kohta vähem teadmisi, kuna see on siiski uus teema. Ülejäänud 15% (8 inimest) arvab, et ettevõtte ei pea avalikustama keskkonnalast informatsiooni. Autoril on raske arvata, millega võivad sellised vastused seotud olla. Võimalik on, et inimesed arvavad, et see suurendab töökoormust või ei ole see informatsioon ettevõtetele kasulik.

Järgnevalt tuli vastajatel hinnata keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisust viiepalliskaalal, kus 1 on *üldse ei ole oluline* ja 5 on *väga oluline*. Tabelis 4 on näha, kuidas vastajad igas ametiastmes keskmiselt hindavad keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisust.

Tabel 4. Keskmise hinnangu keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisusele vastajate arvates

Ametikoht	Keskmine hinnang
Finantsdirektor	5,0
Finantsjuht	3,0
Finantsosakonna spetsialist	4,0
Juhtivraamatupidaja	3,0
Nooremraamatupidaja	4,0
Pearaamatupidaja	3,6
Raamatupidaja	3,4
Raamatupidaja assistent	5,0
Teenuste juht	4,0
Tegevjuht	4,0
Tootmisarvestuse spetsialist	5,0
Vanemraamatupidaja	3,4
Keskmine	3,4

Allikas: autori poolt koostatud

Kõigi positsioonide keskmine hinnang 3,4 näitab, et keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise tähtsus on mõõdukas. Kui aga vaadata iga ametit eraldi, siis on näha, et kõige kõrgema keskmise hinnangu 5,0 andsid finantsdirektor, raamatupidaja assistent ja tootmisarvestuse spetsialist. Siin on oluline pöörata tähelepanu sellele, kui palju vastajaid oli sellistel ametikohtadel: finantsdirektor (1), raamatupidaja assistent (1) ja tootmisarvestuse spetsialistid (2).

Pigem oluliseks – keskmine hinnang 4,0 – märkisid keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise finantsosakonna spetsialist, nooremraamatupidaja, teenuste juht ja tegevjuht. Ka siin tasub märkida küsimustikus osalenute koguarvu ametialati: finantsosakonna spetsialist (1), nooremraamatupidaja (1), teenuste juht (1) ja tegevjuht (1). Lisaks andis üks finantsjuht hinnangu 3,0. Nemad kõik on autori arvates teadlikud keskkonnaalase informatsiooni olulisusest ja neil on olemas teadmised selle kohta. Kõige huvitavamad tulemused saadi juhtivraamatupidaja, pearaamatupidaja, raamatupidaja ja vanemraamatupidaja poolt. Juhtivraamatupidajad (12 inimest) andsid keskmiselt hinnangu 3,0. Autor oletab, et nad on vähem kokku puutunud keskkonnaalase informatsiooniga. Vanemraamatupidajad (7 inimest) andsid keskmise hinnangu 3,4. Sama keskmine hinnang 3,4 tuli raamatupidajatelt (20 inimest). Pearaamatupidajad (5 inimest) andsid

keskmiselt hinnangu 3,6. Selle põhjal saab autor teha üldise kokkuvõtte: rohkem vastajaid on nõus, et ettevõtte peab avalikustama keskkonnaalast informatsiooni.

Vastajatel paluti lisaks valida, mis ettevõtted peavad tingimata keskkonnaalast informatsiooni avalikustama. Vastus tuli valida järgmisest valikust: *suurettevõtte*; *ettevõtted, mille tegevusala hõlmab keskkonda*; *välisettevõtte*; *väikeettevõtte*; võimalik oli kirjutada ka oma vastusevariant. Suur osa vastajatest (29 inimest) valis vastuseks *ettevõtted, mille tegevusala hõlmab keskkonda*. Arvatavasti on selle taga arvamus, et ettevõtetel, kelle tegevusala hõlmab keskkonda, on rohkem mõistlik keskkonnaalast informatsiooni avalikustada kui teistel ettevõtetel. 19 vastajat leidis, et tingimata peavad keskkonnaalast informatsiooni avalikustama ainult suurettevõtted. Autori arvates valisid nad sellise vastuse sellepärast, et suurettevõtted mistahes valdkonnast avaldavad päris suurt mõju keskkonnale. Ainult üks vastaja valis vastuseks välisettevõtte. Võib eeldada, et see vastaja arvab, et Eestis edukalt arenemiseks on oluline avaldada sellist informatsiooni, mis võib aidata leida potentsiaalseid investoreid ja kliente. Ülejäänud vastajad (3 inimest) märkisid vastuseks oma variandi. Üks märkis, et keskkonnaalast informatsiooni peavad avalikustama keskmise suurusega ettevõtted ja suuremad. Veel ühe vastaja arvates peavad keskkonnaalast informatsiooni avalikustama kõik keskmised kuni suured ettevõtted. Ühe vastaja hinnangul peavad seda tegema suurettevõtted ja need ettevõtted, kelle tegevusel on oluline mõju keskkonnale. Tuleb märkida, et need, kes märkisid oma variandi, valisid tegelikult kaks varianti. Vastuste põhjal saab autor väita, et suur mõju on olemas suurettevõtetele ja seepärast peavad nad tingimata keskkonnaalast informatsiooni avalikustama.

Lisaks autor palus vastajatel hinnata viiepalliskaalal, kus 1 on *üldse ei ole oluline* ja 5 on *väga oluline*, keskkonnaarvestuse ja aruandluse olulisust raamatupidaja pilgu läbi. Tulemused on esitatud tabelis 5.

Tabel 5. Keskmine hinnang keskkonnaarvestuse ja aruandluse olulisusele raamatupidaja pilgu läbi

Ametikoht	Keskmine hinnang
Finantsdirektor	5,0
Finantsjuht	3,0
Finantsosakonna spetsialist	3,0
Juhtivraamatupidaja	2,6
Nooremraamatupidaja	3,0
Pearaamatupidaja	3,2
Raamatupidaja	3,2
Raamatupidaja assistent	4,0
Teenuste juht	2,0

Tegevjuht	5,0
Tootmisarvestuse spetsialist	3,0
Vanemraamatupidaja	3,4
Keskmine	3,1

Allikas: autori poolt koostatud

Tabelis 5 esitatud keskmine hinnang keskkonnaarvestuse ja aruandluse olulisusele raamatupidaja pilgu läbi on 3,1. Autori arvates on selline hinnang seotud ka küsimusega, kus vastajatel paluti hinnata keskkonnavalase informatsiooni avalikustamise olulisust. Erinevus ei ole suur ja vastajad võib-olla ei muutnud oma arvamust, kui vaatavad sellele küsimusele raamatupidaja vaatenurgast. Kui aga vaadata iga ametikohta eraldi, siis on näha, et kõige suurema keskmise hinnangu 5,0 andsid finantsdirektor ja tegevjuht. Autor meenutab siinkohal, et küsimustikus osalesid üks finantsdirektor ja üks tegevjuht. Keskmise hinnangu 4,0 andis ainsana vastanud raamatupidaja assistent. Hinnangu 3,0 andsid ka üks tootmisarvestuse spetsialist, üks noorem raamatupidaja, üks finantsosakonna spetsialist ja üks finantsjuht. Hinnangu 2,0 andis üks teenuste juht. Kuna igal ametikohal osales küsimustikus ainult üks inimene, siis keskmine hinnang on arvestatud ainult nende hinnangute põhjal. Teiste ametikohtade keskmiste juures selgus, et vanemraamatupidajad andsid keskmiselt 3,4 hinnangu. Järgnesid keskmine hinnang 3,2 pearaamatupidajate poolt ja 3,2 raamatupidaja poolt. Keskmise hinnangu 2,6 andsid juhtivraamatupidajad. Võib-olla arvavad vastajad, kelle ametikoht on otseselt seotud raamatupidamisega, et keskkonnaarvestuse ja aruandluse olulisus ei puuduta otseselt raamatupidajaid, sest varem ei ole selle temaga kokku puutunud või ei taheta tulevikus sellega tegeleda.

Küsimustikus paluti valida, kes peab edastama keskkonnavalast informatsiooni. Vastajatel oli võimalus valida järgmiste variantide vahel: *ettevõtte juht, finantsjuht, raamatupidaja, keskkonnaspetsialist, keskkonnaaudiitor, spetsiaalne organiseeritud rühm ettevõtte sees* või võimalik oli kirjutada oma vastusevariant. Tulemused on koondatud tabelisse 6.

Tabel 6. Kes peab edastama keskkonnavalast informatsiooni?

Kes peab esitama	Kokku
Ettevõtte juht	3
Keskkonnaaudiitor	3
Keskkonnaspetsialist	32
Kindlasti mitte raamatupidaja	1
Raamatupidaja	2
Spetsiaalne organiseeritud rühm ettevõtte sees	10
Kokku	51

Allikas: autori poolt koostatud

Autor mainib, et sellele küsimusele vastas ainult 51 inimest. Võib-olla ei saanud üks vastaja vastata, kuna ei olnud kindel, kes peab edastama keskkonnaalast informatsiooni. Kõige rohkem vastajaid (32 inimest) märkis ära keskkonnaspetsialisti ametikoha. Autor eeldab, et vastajad valisid sellise variandi, sest keskkonnaspetsialistil on kergem esitada sellist informatsiooni, kuna ta on omandanud vajalikud teadmised. 10 vastaja arvates peab informatsiooni esitatama spetsiaalne organiseeritud rühm ettevõtte sees.

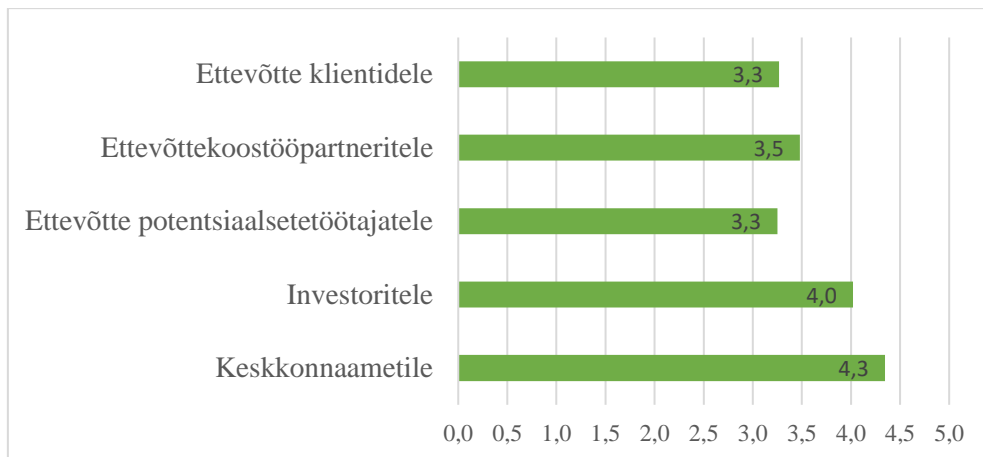
Võib-olla tähendab see, et selles grupis võivad olla eri ametite esindajad, kaasa arvatud raamatupidaja. Sellises grupis saab ülesanded ära jagada ning keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise jaoks saadakse sel moel täpsemad ja sobilikumad andmed.

Nagu tabelist 6 näha, andsid ülejäänud 49 vastanut kõige madalamad tulemused. Kolm inimest valis ettevõtte juhi ja veel kolm inimest keskkonnaaudiitori. Kaks inimesi valis raamatupidaja. Vaid üks vastaja märkis oma variandi, rõhutades, et keskkonnaalast informatsiooni ei peaks kindlasti edastama raamatupidaja. Kui vaadata üldpilti, siis vastajad arvavad, et keskkonnaalast informatsiooni peab edastama inimene, kes on otseselt seotud keskkonnaga ja võib-olla ka õppinud seda eriala. Siinse töö autor arvab, et tegelikult võib ka raamatupidaja esitada sellist informatsiooni, kui ta keskendub rohkem keskkonna suunale.

2.2.2 Keskkonnaalase avalikustamise tähtsus teistele valdkondadele

Aastal 2022 leidsid Chenxi Zhang ja Shanyue Jin oma uuringus, et ettevõtted on rohelise tehnoloogilise innovatsiooni suurimad tegijad ja olulisemad keskkonnaküsimustega seotud osapooled. Maailma üsna olulises keskkonnaolukorra kontekstis on keskkonnaalase informatsiooni avalikustamine ja innovatsioon eri valdkondades äratanud eri pooltelt üha suuremat tähelepanu. (Zhang jt 2022)

Lõputöö teise osa eesmärk on teada saada, millises valdkonnas on oluline esitada aruanne ettevõtte poolt. Küsimustikus palus autor kõigepealt vastajatel hinnata viiepalliskaalal, kus 1 on *üldse ei ole oluline* ja 5 on *väga oluline*, keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisust teistele sidusrühmadele: *Keskkonnaametile, investoritele, ettevõtte potentsiaalsetele töötajatele, ettevõtte koostööpartneritele ja ettevõtte klientidele*. Et oleks lihtsam aru saada ja tulemust hinnata, koostas autor joonise igale sidusrühmale antud keskmise hinnangu kohta (vt joonis 2).

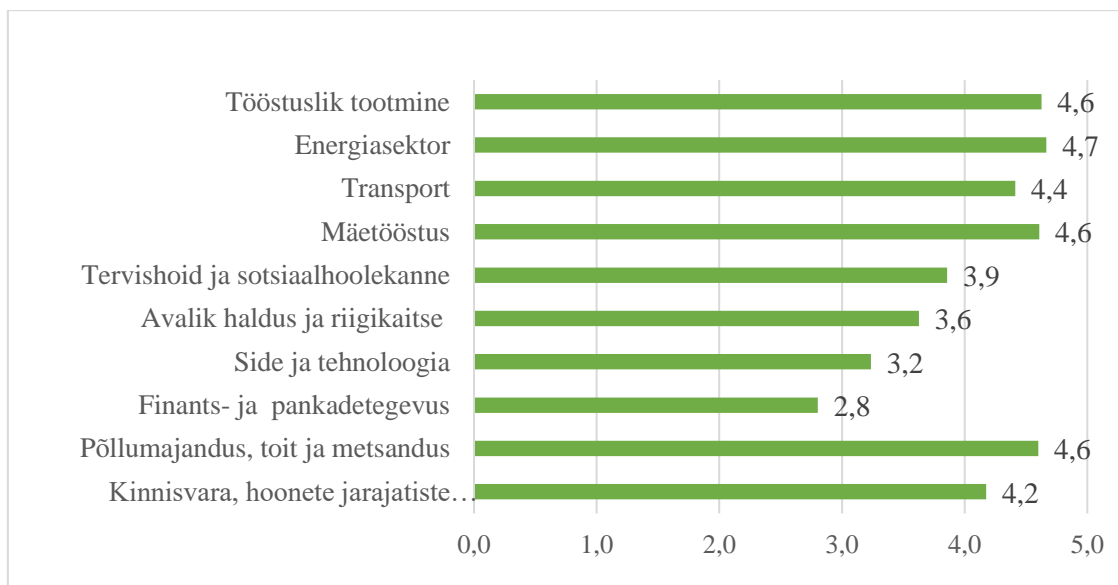

Joonis 2. Keskmine hinnang keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisusele teiste sidusrühmade jaoks

Allikas: autori poolt koostatud

Vastavalt lintdiagrammile 2 sai kõige suurema keskmise hinnangu 4,3 Keskkonnaamet. Kuna keskkonnaalane informatsioon on tänapäeval aktuaalne, võib öelda, et Keskkonnaametile on selline info kasulik ja väga vajalik. Autori arvates saavad vastajad aru, et see on oluline eelkõige just selle sidusrühmale. Päris kõrge hinnangu (4,0) sai investorite sidusrühm. Võib eeldada, et praegu ja tulevikus on investoritele selline informatsioon vajalik, kui nad peavad valima, mis ettevõttesse investeerida. Keskkonnaalane informatsioon võiks olla üks tähtsatest kriteeriumitest potentsiaalsetele investoritele.

Autor soovis ka teada, milliste valdkondade ettevõtetele on oluline keskkonnaalase informatsiooni avalikustamine. Vastajatel paluti hinnata viiepalliskaalal, kus 1 on *üldse ei ole oluline* ja 5 on *väga oluline*, iga pakutud valdkonna suhtes: *kinnisvara, hoonete ja rajatiste ehitamine ja käitamine, põllumajandus, toit ja metsandus, finants- ja pankade tegevus, side ja tehnoloogia, avalik haldus ja riigikaitse, tervishoid ja sotsiaalhoolekanne, mäetööstus, transport, energiasektor ning tööstuslik tootmine*. Autor juhib tähelepanu, et sellele küsimusele vastas vaid 51 inimest. Autor oletab, et üks inimene kas unustas vastata või ei saanud hinnata, kuna tal oli vähem teadmisi selle teema kohta. Tulemused on esitatud joonisel 3.

Joonis 3. Oluline keskmine hinnang keskkonnaalase informatsiooni avalikustamisele valdkonniti

Allikas: autori poolt koostatud

Kõige madalama keskmise hinnangu sai finants- ja pankade tegevus (2,8). Kuna see valdkond on keskkonnaga vähem seotud, arvavad vastajad tõenäoliselt, et sellele valdkonnale pigem ei ole oluline keskkonnaalase informatsiooni avalikustamine. Madala keskmise hinnangu ka sai side ja tehnoloogia valdkond (3,2). Natuke kõrgema keskmise hinnangu sai avaliku halduse ja riigikaitse valdkond (3,6). Autori arvates said need valdkonnad nii madalad keskmised hinnangud, sest need osaliselt keskkonnale mõju ei avalda. Teiselt poolt arenevad aga side ja tehnoloogia, avaliku halduse ja riigikaitse valdkonnad tänapäeval kiiresti ning tulevikus hakkavad rohkem mõju avaldama keskkonnale ja suureneb keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisus. Tervishoiu ja sotsiaalhoolekande valdkond sai keskmiseks hinnanguks 3,9. Päris kõrge keskmise said kinnisvara, hoonete ja rajatiste ehitamise ja käitamise valdkond (4,2). Seega suurem osa vastajaid arvab, et see valdkond avaldab mõju keskkonnale ja nende puhul on keskkonnaalase informatsiooni avalikustamine pigem oluline. Järgneb transpordi valdkond keskmise hinnanguga 4,4. Tänapäeval avaldab transport keskkonnale mõju ja see on maailmas suur aruteluteema. Kolm valdkonda – põllumajandus, toit ja metsandus, mäetööstus ja tööstuslik tootmine – said kõrgemad keskmised hinnangud (4,6). Valdkonnad on otseselt seotud keskkonnaga ja seetõttu on neil oluline esitada keskkonnalast informatsiooni. Põllumajandus, toit ja metsandus, mäetööstus ja tööstuslik tootmine võivad kahjustada keskkonda ja seda muuta. Kõige kõrgema keskmise hinnangu sai energiasektor (4,7). Autori arvates avaldab energiasektor peamiselt ja üsna suures osas mõju keskkonnale maailmas. Energiasektor peab kindlasti avaldama keskkonnaalast informatsiooni. Seda on märkinud ka oma 2020. aasta uuringus Iwona Majchrzak ja Bozena Nadolna. Nad tõid oma uuringu kokkuvõttes välja, et eri allikatest pärit energia tootmise, edastamise ja jaotamise

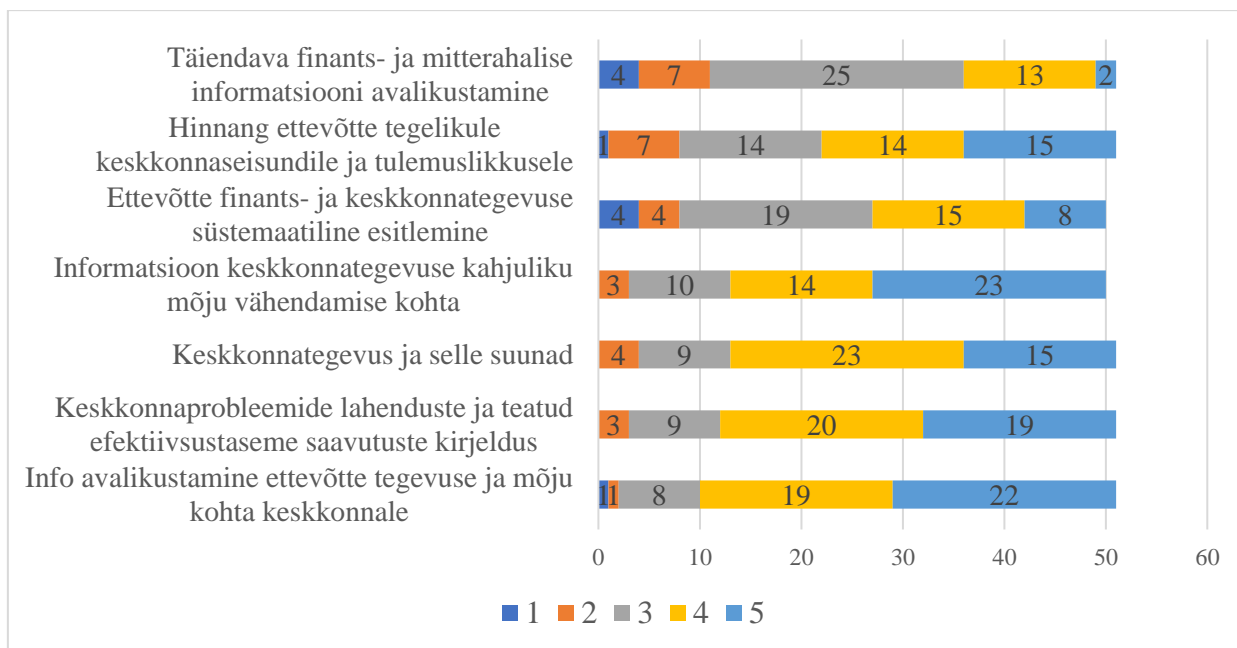
protsessi eripära põhjustab energiaettevõtete tugevat mõju keskkonnale. Nende hinnangul peetakse seda sektorit üheks peamiseks keskkonnareostuse ja loodusvarade ammendumise süüdlaseks. Seetõttu peavad need ettevõtted tagama nõuetekohase hoolsuse ja täpsuse oma tegevuse negatiivse mõju piiramiseks ning kahjustatud keskkonna taastamiseks, esitades aruanded negatiivse keskkonnamõju kohta. (Majchrzak jt 2020)

2.2.3 Keskkonnaalane informatsioon aruandes: mis see peab olema ja kuidas see peab välja nägema

Autor on seisukohal, et tänapäeval on inimtegevuse mõju keskkonnale muutunud maailmas tõsiseks probleemiks. Seega on keskkonnateabe analüüs muutunud aruandes oluliseks osaks organisatsiooni jõupingutuste hindamisel säästva arengu vallas. Keskkonnateavet sisaldav aruanne võib aidata organisatsioonidel mõista oma tegevuse mõju keskkonnale, tuvastada parendusvaldkonnad ja teha teadlikke otsuseid oma jätkusuutlikkuse strateegiate kohta.

Autori soov on välja selgitada, mis vormis ja kuidas peab keskkonnaalane informatsioon aruandes esitatud olema. Seepärast on oluline teada, mida arvavad teema kohta Eesti raamatupidajad. Selleks palus autor vastajatel hinnata viiepalliskaalal, kus 1 on *üldse ei ole oluline* ja 5 on *väga oluline*, autori esitatud punktide tähtsust ettevõtte keskkonnaalase informatsiooni aruandes.

Siin ei vastanud mõnele toodud punktile päris kõik vastajad. Üks vastaja ei hinnanud ühtegi punkti. Autor arvab, et see vastaja ei saanud vastata puuduvate teadmiste tõttu või arvates, et sellised punktid ei ole üldse tähtsad. Lisaks andis informatsioonile keskkonnategevuse kahjuliku mõju vähendamise kohta hinnangu ainult 50 inimest. Ettevõtte finants- ja keskkonnategevuse süstemaatilise esitlemise tähtsust hindas samuti ainult 50 inimest. Võib-olla ei ole vastajate jaoks sellised punktid üldse tähtsad ja neid ei peaks aruanne koostamisel arvestama. Seetõttu ei küsitluse tulemuste andmed (vt joonis 4) täielikud.

Joonis 4. Hinnatud punktide tähtsus ettevõtte keskkonnavalase informatsiooni aruandes

Allikas: autori poolt koostatud

Joonise 4 punktile „Täiendava finants- ja mitterahalise informatsiooni avalikustamine“ andis kõige rohkem vastajaid (25 inimest) hinnangu 3. Tuntakse, et ei olda kindlad, kas see informatsioon on aruandes oluline või mitte. Samas 13 vastajat andis sellele punktile hinnangu 4 ja kaks vastajat hinnangu 5. Autor eeldab, et vastajad tunnetavad selle punkti tähtsust, aga ei olda päris kindel. Teisalt andis 7 vastajat hinnangu 2 ja 4 inimest hinnangu 1. Autori arvates võib see tähendada, et vastaja ei oska täpsemalt öelda, kas selline punkt on tähtis või mitte. Võib-olla selline informatsioon kuidagi mõju ei avalda ega ole väärtuslik.

Järgmise punkti „Hinnang ettevõtte tegelikule keskkonnaseisundile ja tulemuslikkusele“ tähtsusele antud hinnangud on jagunenud rohkem ühtlaselt. Joonisel 4 on näha, et rohkem vastajaid (15) peab seda punkti väga tähtsaks. Lisaks on veel 14 vastajat andnud hinnangu 4 ehk peab seda pigem tähtsaks. Veel 14 vastajat andis punktile hinnangu 3. Madala hinnangu 2 andis ainult 7 inimest ja vaid 1 arvab, et see punkt ei ole üldse tähtis. Kokkuvõttes võib autor öelda, et sellist punkti keskkonnavalase informatsiooni aruandes tahavad vastajad rohkem näha, sest see on kindlasti seotud keskkonnaga ja avab suure pildi potentsiaalsete investoritele või Keskkonnaametile.

Punkti „Ettevõtte finants- ja keskkonnategevuse süstemaatiline esitlemine“ tähtsust hindas rohkem vastajaid (19 inimest), kes andsid hinnangu 3. 15 vastajat andis hinnangu 4 ja 8 vastajat hinnangu 5. Vaid 4 vastajat andis sellele punktile hinnangu 2 ja veel 4 vastajat hinnangu 1. Autor juhib

tähelepanu, et seda punkti hindas ainult 50 vastajat ja seetõttu on keeruline hinnata tulemuse usaldusväärsust. Võib eeldada, et kuna kaks vastajat ei saanud hinnata ja tulemus ei ole täpne, siis selle punkti tähtsust pole täpselt hinnatud. Kui aga vaadata üldtulemust, võib oletada, et seda punkti aruandes tahavad näha potentsiaalsed investorid ja rohkem vastajaid võivad olla sellest aru saanud.

Punktile „Informatsioon keskkonnategevuse kahjuliku mõju vähendamise kohta“ on andnud 23 vastajat hinnangu 5. 14 vastajat andis hinnangu 4 ja 10 vastajat hinnangu 3. Ainult 3 vastajat andis hinnangu 2 ehk seda ei peeta pigem tähtsaks. Kui vaadata üldpilti, siis võib järeldada, et see punkt on tegelikult tähtis. Autori arvates on see punkt oluline, sest see avaldab mõju keskkonnale ja tänapäeval seda teemat jälgitakse.

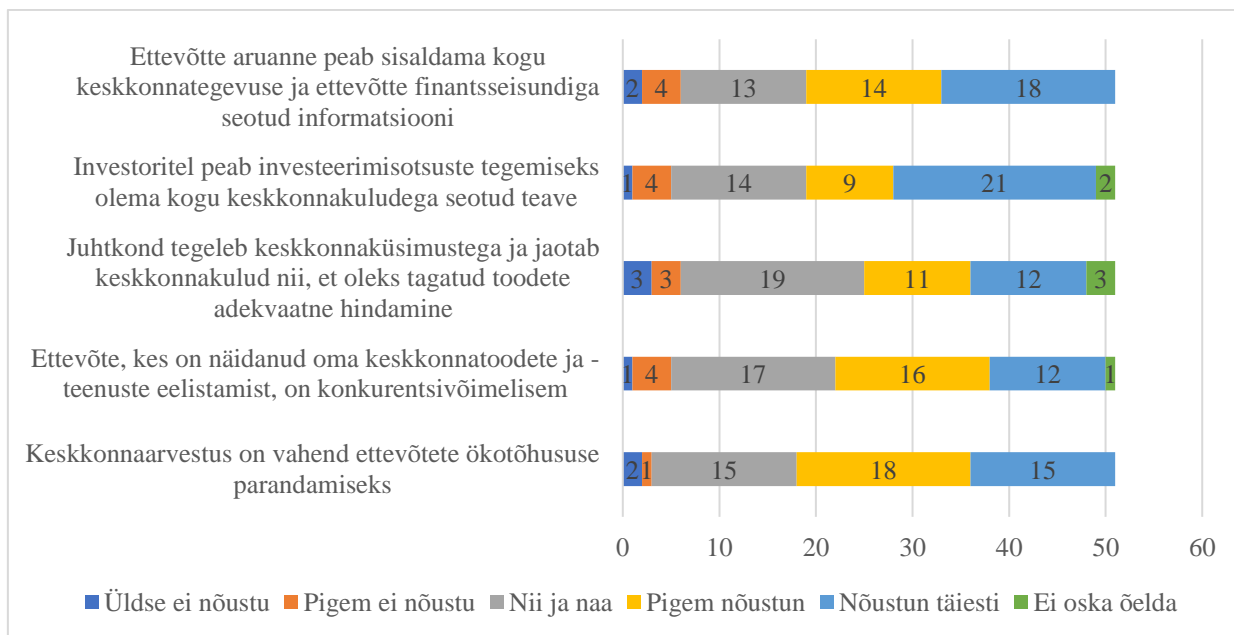
Kui vaadata, kuidas on hinnatud punkti „Keskkonnategevus ja selle suunad“, siis autor järeldab, et see punkt on pigem tähtis. Vastavalt joonisele 4 andis rohkem vastajaid (23 inimest) hinnangu 4 ja 15 inimest hinnangu 5. See võib tähendada, et see punkt on tähtsam Keskkonnaametile või siis ettevõtte klientidele, kes jälgivad keskkonna säilitamise teemasid. 9 vastajat hindas tähtsust hinnanguga 3 ja 4 vastajat hinnanguga 2. Võimalik on, et need vastajad oleksid saanud paremini hinnata, kui autor oleks lisanud suundadele mõned näited.

Autor palus vastajatel hinnata ka punkti „Keskkonnaprobleemide lahenduste ja teatud efektiivsustaseme saavutuste kirjeldus“ tähtsust. 20 vastajat andis hinnangu 4 ja 19 vastajat hinnangu 5. Võib julgelt öelda, et see punkt näitab suurt tähtsust aruandes, sest hõlmas suuremat osa vastajatest ning tundub, et see võib kutsuda üles huvi ka teiste poolt. Ainult 9 vastajat andis hinnangu 3 ja veel 3 vastajat hinnangu 2. Võib-olla ei ole nad kindlad selle punkti tähtsuses ega ole sellega varem kokku puutunud.

Kõige viimasele punktile „Info avalikustamine ettevõtte tegevuse ja mõju kohta keskkonnale“ andis hinnangu 5 ehk aruande kõige tähtsama punktina 22 vastajat. Lisaks hindas 19 vastajat seda punkti hinnanguga 4. Autori arvates on see üldiselt kõrge hinnang, mida saab selgitada niimoodi, et see punkt annab kindlasti mitmekülgset informatsiooni selle kohta, kuidas ettevõtte tegevus mõjub keskkonnale. 8 vastajat andis hinnangu 3, 1 vastaja hinnangu 2 ja veel 1 vastaja hinnangu 1. Ehkki see punkt annab suure pildi ettevõtte mõju kohta, arvab osa, et selline punkt ei ole aruandes tähtis.

Järgnevalt soovis autor teada, kuivõrd vastajad on nõus autori poolt pakutud väidetega. Väidetega on võimalik tutvuda joonisel 5. Sellele küsimuse vastamiseks tuli valida kas *üldse ei nõustu, pigem ei nõustu, nii ja naa, pigem nõustun, nõustun täiesti* või siis valida variant *ei oska öelda*. Sellele

küsimusele andis vastuse 51 inimest 52-st. Üks osaleja ei esitanud oma arvamust. Seetõttu esitatakse joonisel 5 ainult 51 arvamust.

Joonis 5. Kuivõrd on vastajad nõus autori poolt pakutud väidetega?

Allikas: autori poolt koostatud

Esimese väitega „Ettevõtte aruanne peab sisaldama kogu keskkonnategevuse ja ettevõtte finantsseisundiga seotud informatsiooni“ oli kõige rohkem vastajaid (18 inimest) täiesti nõus ja veel 14 vastajat on pigem nõus. 13 vastajat on nii ja naa arvamusel, 4 vastajat pigem ei nõustu ja 2 vastajat ei ole üldse nõus. Selline tulemus võib seostuda sellega, et raamatupidajad arvavad, et kogu keskkonnategevuse ja ettevõtte finantsseisundiga seotud informatsioon on aruandes oluline ja kasulik.

Väitega „Investoritel peab investeerimisotsuste tegemiseks olema kogu keskkonnakuludega seotud teave“ on täiesti nõus 21 vastajat ja 9 vastajat on pigem nõus. 14 vastajat on nõus nii ja naa. 4 vastajat pigem ei ole nõus ja 1 ei ole nõus üldse. 2 vastajat ei oska öelda. Autori arvates on rohkem vastajaid selle väitega nõus, sest tänapäeval mõjutavad kõik kulud, mis on seotud keskkonnaga, potentsiaalsete investorite arvamust. Vastajad, kes sellega ei nõustunud või ei osanud täpsemalt öelda, tõenäoliselt ei arva, et kogu see informatsioon on investoritele oluline.

Väitega „Juhtkond tegeleb keskkonnaküsimustega ja jaotab keskkonnakulud nii, et oleks tagatud toodete adekvaatne hindamine“ on 19 vastajat osaliselt nõus ja osaliselt mitte. 3 vastajat vastas, et pigem ei ole nõus ja veel 3 vastajat ei ole üldse nõus. 3 vastajat märkis, et ei oska öelda. Teist poolt 12 vastajat olid väitega täiesti nõus ja 11 pigem nõus. Võib-olla olid vastajad seisukohal, et kõikide

keskkonnateemadega peavad tegelema keskkonnaspetsialistid ja juhtkond ainult kontrollib protsessi.

Järgmise väitega „Ettevõtte, kes on näidanud oma keskkonnatoodete ja -teenuste eelistamist, on konkurentsivõimelisem“ on rohkem vastajaid pigem nõus – 16 vastajat on pigem nõus ja 12 vastajat täiesti nõus. Mingil põhjusel märkis 17 vastajat nii ja naa. 4 vastajat ei ole pigem nõus, 1 ei nõustu üldse ja veel üks vastaja ei osanud öelda. Ehkki rohkem on väitega nõustunud, ei ole teine osa kindel selles, et need, kes on näidanud oma keskkonnatoodete ja -teenuste eelistamist, on konkurentsivõimelisemad, kuna see teema veel areneb meie maailmas ja täpsemad andmed veel puuduvad.

Viimase väitega „Keskkonnaarvestus on vahend ettevõtete ökotõhususe parandamiseks“ on nõus rohkem vastajaid – 18 vastajat on pigem nõus ja 15 vastajat täiesti nõus. Ainult 15 vastajat märkis vastuseks nii ja naa. 1 vastaja ei ole väitega pigem ei nõus ja veel 2 vastajat ei ole üldse nõus. Seega võib öelda, et rohkem on neid, kes arvavad, et keskkonnaarvestus võib olla võimalus ettevõtete ökotõhususe parandamiseks ja mõjutab ettevõtte tulevikku.

Küsimustiku vastajad pidid ka valima, millises vormis peaksid ettevõtted keskkonnaalast informatsiooni koostama. Autor pakkus vastuseks järgmisi variante: *kogu informatsioon tuleks esitada ühes vormis, igal ettevõttel võiks olla oma standardne vorm, täiesti vabas vormis* või võimalik oli märkida ka oma vastusevariant. Tulemused on esitatud tabelis 7.

Tabel 7. Millises vormis peaksid ettevõtted keskkonnaalast informatsiooni koostama?

Vorm	Arvajaid
Kogu informatsiooni tuleks esitada ühes vormis	33
Igal ettevõttel võiks olla oma standardne vorm	7
Täiesti vabas vormis	8
Võiksid olla valdkonnaspetsiifilised aruandluse standardid	1
Vorm võiks lähtuda tegevusalast	1
Kas üldse peab?	1
Kokku	51

Allikas: autori poolt koostatud

Tulemused näitavad, et suurem osa vastanuid (33 inimest) usub, et kogu teave tuleks esitada ühes standardvormis. See viitab asjaolule, et inimesed hindavad teabe hankimisel järjepidevust ja hõlpsat mõistmist. Teisest küljest leiab 7 inimest, et igal ettevõttel peaks olema oma standardformaad. See võib olla tingitud veendumusest, et igal ettevõttel on oma unikaalsed vajadused ja ettevõtte peaks oma teavet vastavalt kohandama. Lisaks leiab 8 inimest, et infot tuleks

esitada täiesti vabas vormis. See võib viidata loovuse ja paindlikkuse eelistamisele teabe edastamisel. Vastajad pakkusid ka ise erinevaid võimalusi. Ainult üks inimene arvab, et tuleks kasutada valdkonna aruandlusstandardeid, samas kui teine inimene soovib vormi aluseks võtta ettevõtte majandusharu. Need kaks vastust viitavad sellele, et võidakse tunnustada teatud konteksti järgi teabe kohandamise tähtsust. Lõpuks küsis üks inimene, kas üldse peaks infot andma. Seda vastust on raske tõlgendada ilma täiendava kontekstita, kuid see võib viidata skeptilisusele teabe vajaduse või kasulikkuse suhtes üldiselt. Üldiselt viitavad nende uuringute tulemused sellele, et teabe esitamise kohta on erinevaid arvamusi – mõned hindavad järjepidevust, teised eelistavad paindlikkust ja kolmandad viitavad vajadusele kohandada teavet konkreetse konteksti järgi.

Edasi soovis autor selgitada välja vastajate arvamuse selles, kuidas peaks ettevõtte keskkonnaalase informatsiooni aruande avalikustama. Autor pakkus vastuseks järgmised variandid: *eraldi aruandes*, *majandusaasta aruandes*, *ettevõtte veebilehel* või võimaluse märkida oma vastusevariant. Tulemused on esitatud tabelis 8.

Tabel 8. Kuidas peaks ettevõtte avalikustama keskkonnaalase informatsiooni aruannet?

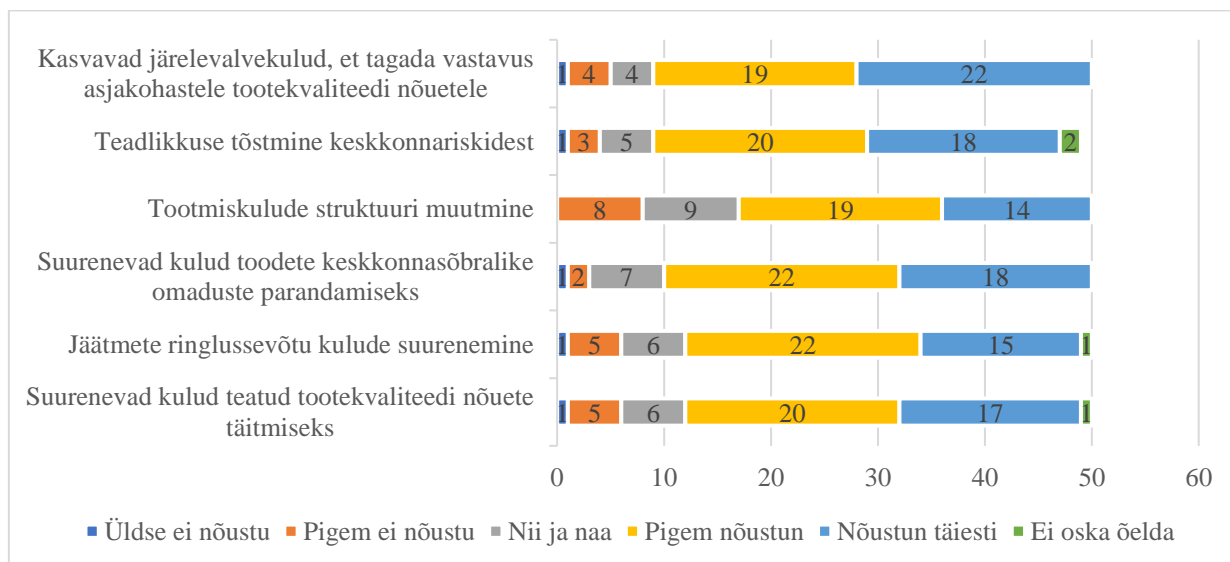
Kuidas avalikustada aruannet?	Tulemus
Eraldi aruandes	25
Majandusaasta aruandes	15
Ettevõtte veebilehel	8
Majandusaasta aruande lisas (suurettevõttel kohustuslikuna, väikeettevõttel olenevalt tegevusvaldkonnast kohustuslik)	1
Kas üldse peab?	1
Nii veebilehel eraldi sakil kui ka majandusaasta aruandes	1
Kokku	51

Allikas: autori poolt koostatud

Tulemused tabelis 8 näitavad, et vastajate seas on kõige populaarsem variant eraldiseisva aruande esitamine (25 inimest). See võib viidata finantsteabe selge ja sihipärase esituse eelistamisele muust ettevõttega seotud teabest eraldi. Veel 15 inimest valis variandi avaldada keskkonnaalase informatsiooni aruanne raamatupidamise aastaaruandes, mis võib viidata lihtsuse ja järjepidevuse eelistamisele ning vastavusele seadusest tulenevatele nõuetele. 8 inimest eelistab avalikustada aruande ettevõtte veebilehel, mis võib viidata ligipääsetavuse ja läbipaistvuse eelistamisele või veendumusele, et see teave peaks olema avalikkusele hõlpsasti kättesaadav. 3 inimest pakkusid alternatiivseid finantsteabe avaldamise võimalusi. Üks neist soovitas sellise informatsiooni lisada raamatupidamise aastaaruandesse eraldi lisana, olenevalt ettevõtte suurusest ja tegevusalast. Teine vastaja seadis kahtluse alla, kas keskkonnaalase informatsiooni aruannet peaks üldse avalikustama, mis võib viidata skeptilisusele selliste aruannete väärtuse suhtes. Kolmas vastaja pakkus välja, et

aruande võiks avalikustada nii ettevõtte kodulehel kui ka eraldi jaotisena raamatupidamise aastaaruande sees, mis võiks viidata nii läbipaistvuse kui ka nõuetele vastavuse eelistamisele. Üldiselt viitavad selle uuringu tulemused erinevatele arvamustele selle kohta, kuidas sellist aruannet avalikustada, millest mõned hindavad selgust ja lahusust, teised lihtsust ja vastavust ning kolmandad viitavad vajadusele läbipaistvuse ja juurdepääsetavuse järele. Kolme vastaja esitatud alternatiivid viitavad sellele, et sellel teemal võib arutelu jätkuda, kuid parima lähenemisviisi suhtes pole selget üksmeelt.

Autor palus küsimustiku vastajatel märkida skaalal, kuivõrd nad on nõus, et keskkonnavalase informatsiooni avalikustamisel võivad olla mõjud, mis autor tõi välja küsimustikus. Selles küsimuses osalesid 50 vastajat 52-st ja väitele „Teadlikkuse tõstmine keskkonnariskidest hindamises“ andis hinnangu 49 vastajat 52-st. Autor eeldab, et vastajad, kes isiklikel põhjustel ei vastanud, võisid tunda ebakindlust selle väite hindamisel. Tulemused on esitatud joonisel 6.

Joonis 6. Kuivõrd vastajad on nõus, et keskkonnavalase informatsiooni avalikustamisel võivad olla järelmõjud?

Allikas: autori poolt koostatud

Joonisel 6 esimese toodud mõjuga „Kasvavad järelevalvekulud, et tagada vastavus asjakohastele tootekvaliteedi nõuetele“ on 22 vastajat täielikult nõus ja 19 vastajat pigem nõus. Ainult 4 vastajat märkis nii ja naa, 4 vastajat pigem ei ole nõus ja veel üks vastaja ei ole üldse nõus. Üldiselt näitavad need tulemused, et keskkonnavalase informatsiooni avalikustamine mõjub vastajate arvates järelevalvekuludele.

Järgmise mõjuga „Teadlikkuse tõstmine keskkonnariskidest“ on 18 vastajat täiesti nõus ja 20 vastajat pigem nõus. Ainult 5 vastajat märkis nii ja naa, 3 vastajat pigem ei ole nõus ja 1 vastaja ei

nõustu üldse. Lisaks märkis 2 vastajat, et nad ei oska öelda selle kohta. Kui vaadata tulemusi, siis on arusaadav, et keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise kaudu on võimalik tõsta teadlikkust keskkonnariskidest.

Kui avaldatakse keskkonnaalast informatsiooni, siis võib juhtuda, et tootmiskulude struktuur muutub. Sellega on 19 vastajat pigem nõus ja 14 vastajat täiesti nõus. Samas 9 vastajat on väitega osaliselt nõus ja osaliselt mitte ning 8 vastajat pigem ei nõustu sellega. Võib eeldada, et informatsiooni avalikustamine mõjutab tootmiskulude struktuuri positiivses suunas.

Näeme, et 18 vastajat on täiesti nõus ja 22 vastajat pigem nõus sellega, et keskkonnaalase teabe avaldamine võib suurendada toodete keskkonnategevuse tulemuslikkuse parandamise kulusid. Vaid 3 inimest ei nõustu täielikult või osaliselt ja 7 on neutraalsed. Need tulemused näitavad, et ettevõtetel võib olla vaja investeerida rohkem ressursse oma toodete keskkonnasõbralikumaks muutmisse, kui nad otsustavad selle informatsiooni avalikult avaldada.

Järgmised tulemused näitavad, et 22 inimest on pigem nõus, et keskkonnaalase informatsiooni avalikustamine jäätmete ringlussevõtu kohta kasvatab kulusid. Sellega on 15 vastajat täiesti nõus. Seevastu ainult 6 inimest on neutraalsed, 6 inimest ei nõustu või ei nõustu osaliselt ning ainult üks inimene ei nõustu üldse. Need tulemused näitavad, et keskkonnaalane avalikustamine võib kaasa tuua ringlussevõtu kulude suurenemise, mida võib vaadelda kui võimalikku kompromissi keskkonna läbipaistvuse ja rahalise jätkusuutlikkuse vahel. Need leiud võivad mõjutada seda, kuidas ettevõtted lähenevad keskkonnaaruandlusele ja jäätmekäitlustavadele.

Viimased andmed näitavad, et suurem osa vastajatest (37 vastajat 50-st) on nõus või osaliselt nõus sellega, et keskkonnateabe avalikustamine võib tõsta teatud tootekvaliteedinõuete täitmise kulusid. Vaid 1 inimene ei nõustu ja 6 on selles küsimuses neutraalsed. Oluline on märkida, et andmed ei täpsusta avalikustatava keskkonnateabe tüüpi ega käsitletavat tööstust, mistõttu tuleks järeldusi tõlgendada ettevaatusega. Siiski näitavad tulemused, et ettevõtetel võib olla vaja investeerida rohkem ressursse keskkonnastandardite järgimisse, kui nad otsustavad selle teabe avalikult avaldada. Seda võib vaadelda kui võimalikku kompromissi keskkonna läbipaistvuse ja rahalise jätkusuutlikkuse vahel ning see võib mõjutada, kuidas ettevõtted lähenevad keskkonnaaruandlusele ja sidusrühmade kaasamisele.

Seoses küsimusega, millises vormis keskkonnateavet esitada ja mida peaks selline aruanne sisaldama, selgus, et üksikute punktide olulisuses esines mõningaid erinevusi, osa vastajaid ei pidanud neid üldse oluliseks. Autor arvab, et need üksused ei pruugi aruande jaoks vajalikud olla. Üldiselt aga hindasid vastajad keskkonna tegeliku seisundi ja ettevõtte tegevuse tutvustamist väga

oluliseks, kuna see annab üldpildi potentsiaalsetele investoritele või keskkonnaasutustele. Samamoodi nõustus enamik vastajaid, et ettevõtte aruanne peaks sisaldama kogu ettevõtte finantsseisundiga seotud keskkonna- ja finantsteavet, samuti teavet keskkonnakulude kohta, et investorid saaksid teha teadlikke investeerimisotsuseid. Lisaks nõustus enamik vastajaid, et keskkonnaarvestus on vahend ettevõtete keskkonnategevuse tulemuslikkuse parandamiseks.

Aruande enda vormi suhtes näitavad tulemused üldiselt erinevaid arvamusi: ühed väärtustavad järjepidevust, teised eelistavad paindlikkust, kolmandad tunnistavad kontekstist olenevalt kohandamise olulisust. See tegi selgeks, kuidas peaks ettevõtte oma keskkonnateabe aruannet avalikustama. Kõige populaarsem variant vastajate seas oli eraldi raport. Lõpuks võib vastajate sõnul keskkonnateabe avaldamine mõjutada vastavuskulusid, toote kvaliteedinõudeid, tootmiskulusid ja jäätmete kõrvaldamise kulusid. Tulemused näitavad ka, et ettevõtetel võib olla vaja investeerida rohkem ressursse keskkonnasäästlikkusse, kui nad otsustavad selle teabe avalikult avaldada. Need leiud võivad mõjutada seda, kuidas ettevõtted keskkonnaaruandlusele lähenevad.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärk on selgitada välja, kuivõrd oluliseks peab raamatupidaja avaldada keskkonnavalast informatsiooni, mis vormis see on vaja esitada, mida see peab sisaldama ning kellele ja mis valdkonnas on see aruanne oluline esitada.

Tulemuste põhjal nõustus suurem osa vastanutest, et ettevõtted peaksid keskkonnavalase informatsiooni avalikustama. Autor leiab, et nõustujate suur osa on tingitud keskkonnaprobleemide tähtsuse suurenemisest. Samas oli vastajate isiklikul hinnangul ettevõtte jaoks keskkonnavalase informatsiooni avalikustamise olulisuse keskmine hinnang 3,4, mis viitab mõõdukale tähtsusele. Samuti järeltab autor tulemuste põhjal, et suurettevõtetel on oluline keskkonnamõju ning neilt tuleks nõuda keskkonnainfo avalikustamist. Keskkonnavestuse ja -aruandluse olulisuse kohta raamatupidaja seisukohalt hindasid vastajad olulisust keskmise hinnanguga 3,1. Üldiselt arvavad vastajad, et keskkonnavalase informatsiooni edastamise eest peaks vastutama keegi, kes on otseselt keskkonnaga seotud ja saanud keskkonnateemalise väljaõppe, kuid autor arvab, et ka raamatupidajad saaksid sellist teavet anda, kui nad keskenduvad keskkonnavestustele.

Saadud tulemuste abil sai autor teada, millises valdkonnas on aruanne ettevõtte jaoks oluline ja kelle jaoks konkreetselt võib see info oluline olla. Tulemuste kohaselt oli kõrgeima keskmise hinnanguga sidusrühm Keskkonnavamet, mis näitab, et vastajad mõistavad keskkonnateabe edastamise tähtsust sellele rühmale. Teiseks jäid investorid, mis viitab sellele, et keskkonnateave võib olla potentsiaalsete investorite jaoks otsustav tegur ettevõtete valikul, kuhu investeerida. Valdandades, kus sellise teabe edastamine on oluline, sai energiasektor kõrgeima keskmise hinnangu 4,7, finants- ja pangandussektor aga madalaima hinnangu 2,8. Tulemused näitavad, et kõige otsesemalt keskkonnaga seotud sektorid, nagu põllumajandus, toit, metsandus, kaevandamine ja tootmine, said kõrgeid punkte, samas kui need, mis on keskkonnaga vähem seotud, nagu rahandus ja pangandus, said vähem punkte. Autori arvates võivad mõne sektori madalad reitingud olla tingitud arusaamast, et need on keskkonnaga vähem seotud, kuid võivad kujuneda tulevikus üha olulisemaks, kuna need arenevad ja avaldavad suuremat keskkonnamõju.

Uurides, millises vormis keskkonnateavet esitada ja mida peaks selline aruanne sisaldama, selgus, et üksikute punktide olulisuses esines mõningaid erinevusi, osa vastajaid ei pidanud neid üldse oluliseks. Autori arvates ei pruugi need üksused aruande jaoks vajalikud olla. Üldiselt aga hindasid vastajad keskkonna tegeliku seisundi ja ettevõtte tegevuse tutvustamist väga oluliseks, kuna see annab üldpildi potentsiaalsetele investoritele või keskkonnavestustele. Samamoodi nõustus

enamik vastajaid, et ettevõtte aruanne peaks sisaldama kogu ettevõtte finantsseisundiga seotud keskkonna- ja finantsteavet, samuti teavet keskkonnakulude kohta, et investorid saaksid teha teadlikke investeerimisotsuseid. Lisaks nõustus enamik vastajaid, et keskkonnaarvestus on vahend ettevõtete keskkonnategevuse tulemuslikkuse parandamiseks.

Aruande enda vormi suhtes näitavad tulemused üldiselt erinevaid arvamusi: ühed väärtustavad järjepidevust, teised eelistavad paindlikkust, kolmandad tunnistavad kontekstist olenevalt kohandamise olulisust. See tegi selgeks, kuidas peaks ettevõtte oma keskkonnateabe aruannet avalikustama. Kõige populaarsem variant vastajate seas oli eraldi raport. Vastajate sõnul võib keskkonnateabe avaldamine mõjutada vastavuskulusid, toote kvaliteedinõudeid, tootmiskulusid ja jäätmete kõrvaldamise kulusid. Tulemused näitavad ka, et ettevõtetel võib olla vaja investeerida rohkem ressursse keskkonnasäästlikkusse, kui nad otsustavad selle teabe avalikult avaldada. Need aspektid võivad mõjutada seda, kuidas ettevõtted keskkonnaaruandlusele lähenevad.

SUMMARY

The importance of disclosure of environmental information through the eyes of an accountant

Victoria Chupakova

The purpose of this bachelor thesis is to identify the importance of environmental information to be opened from an accountant's point of view, the form in which it needs to be presented, details to be included, and, besides, to whom and in which area this report is necessary to be submitted.

According to the results most respondents agreed that companies should disclose environmental information. The author suggests that a large part of the respondents who are in favour of a disclosure may be due to a growth in the topicality of environmental issues. At the same time, based on the respondents' personal assessment, the average score of the importance of disclosing Environmental Information of the company was 3.4, which indicates a moderate importance. The results allow the author to conclude that large companies have a significant environmental impact and should be required to disclose environmental information. As for the importance, respondents rated environmental accounting and reporting from the accountant's point of view with an average score of 3.1. In general, respondents believe that someone who is directly related to the environment and has been trained to work with the environment should be responsible for providing environmental information, but the author thinks that accountants could also provide such information if they focus on environmental aspects.

Using the results obtained, the author found out in which area reporting is important for the company and for whom specifically such information may be topical. The results of the survey revealed that the stakeholder with the highest average score was the Environmental Protection Agency, indicating that respondents understand the importance of communicating environmental information to this group. On the second place were investors, suggesting that environmental information could be a decisive factor for potential investors in choosing companies to invest in. Among the areas where the provision of such information is relevant, the energy sector received the highest average score of 4.7, while the financial and banking sector received the lowest score of 2.8. The outcome of the study shows that the sectors most directly related to the environment, such as Agriculture, Food Industry, Forestry, Mining and Manufacturing, scored high compared to those which are less related to the environment, such as finance and banking. The author suggests that the low ratings of some sectors may be because they are less related to the

environment but may grow and become increasingly important in the future as they develop and have a greater environmental impact.

The author also wanted to know in which form environmental information should be provided and what kind of information such a report should contain; it turned out that there were some differences in the significance of individual points as some respondents did not consider them important at all. The author suggests that these items may not be necessary for the report. All in all, however, respondents rated the presentation of the actual state of the environment and the company's activities as very important, because it gives the overall picture to potential investors or environmental authorities. Similarly, most respondents agreed that the company's report should include all environmental and financial information related to the company's financial position, as well as information on environmental costs, so that investors can make informed investment decisions. Furthermore, most respondents admitted that environmental accounting is a means of improving the environmental performance of enterprises. As for the format of the report itself, the results generally demonstrate different opinions about the form in which the information is presented: some value consistency, others prefer flexibility, and someone else recognizes the importance of adapting depending on the context. This made it clear how the company should disclose its Environmental Information Report. The most popular option among respondents was a separate report. Finally, according to respondents, the publication of environmental information can affect compliance costs, product quality requirements, production costs and waste disposal costs. Moreover, the results indicate that companies may need to invest more resources in environmental sustainability if they choose to publicly disclose this information. To sum up, these findings can affect how companies approach environmental reporting.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

- Al-Tuwaijri, S., Christensen, T. E., & Hughes, K. (2004). The relations among environmental disclosure, environmental performance, and economic performance: a simultaneous equations approach. *Accounting Organizations and Society*, 29(5–6), 447–471. Kättesaadav: [https://doi.org/10.1016/s0361-3682\(03\)00032-1](https://doi.org/10.1016/s0361-3682(03)00032-1)
- Brammer, S., & Pavelin, S. (2008). Factors influencing the quality of corporate environmental disclosure. *Business Strategy and the Environment*, 17(2), 120–136. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1002/bse.506>
- Brooks, C., & Oikonomou, I. (2018). The effects of environmental, social and governance disclosures and performance on firm value: A review of the literature in accounting and finance. *The British Accounting Review*, 50(1), 1–15. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1016/j.bar.2017.11.005>
- Chen, H., Xiumei, F., Xiang, E., Ji, X., & An, M. (2023). Do online media and investor attention affect corporate environmental information disclosure? Evidence from Chinese listed companies. *International Review of Economics & Finance*, 86, 1022–1040. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1016/j.iref.2023.01.022>
- Chen, T., Hung, M., & Wang, Y. (2018). The effect of mandatory CSR disclosure on firm profitability and social externalities: Evidence from China. *Journal of Accounting and Economics*, 65(1), 169–190. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2017.11.009>
- Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters. (1998). *International Legal Materials*, 38(3), 517–533. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1017/s0020782900019203>
- Cormier, D., & Gordon, I. M. (2001). An examination of social and environmental reporting strategies. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 14(5), 587–617. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1108/eum0000000006264>
- Cowen, S. S., Ferreri, L. B., & Parker, L. D. (1987). The impact of corporate characteristics on social responsibility disclosure: A typology and frequency-based analysis. *Accounting, Organizations and Society*, 12(2), 111–122. Kättesaadav: [https://doi.org/10.1016/0361-3682\(87\)90001-8](https://doi.org/10.1016/0361-3682(87)90001-8)
- de Beer, P., & Friend, F. (2006). Environmental accounting: A management tool for enhancing corporate environmental and economic performance. *Ecological Economics*, 58(3), 548–560. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2005.07.026>

- Dibia, N. O., & Onwuchekwa, J. C. (2015). Determinants of environmental disclosures in Nigeria: A case study of oil and gas companies. *International Journal of Finance and Accounting*, 4(3), 145–152. Kättesaadav: <http://article.sapub.org/10.5923.j.ijfa.20150403.01.html>
- Felix, A., Udu, L., Udu, G., & Chigozie. (2022). *Effect of Environmental Accounting Information Disclosure on Financial Performance of Manufacturing Companies in Nigeria (A Study of Selected Cement Companies in Nigeria)*. Kättesaadav: [http://www.ijhssi.org/papers/vol11\(4\)/Ser-2/I1104026674.pdf](http://www.ijhssi.org/papers/vol11(4)/Ser-2/I1104026674.pdf)
- Ge, Y., Chen, Q., Qiu, S., & Kong, X. (2023). Environmental information disclosure and stock price crash risk: Evidence from China. *Frontiers in Environmental Science*, 11. Kättesaadav: <https://doi.org/10.3389/fenvs.2023.1108508>
- Giannarakis, G., Andronikidis, A., & Sariannidis, N. (2019). Determinants of environmental disclosure: investigating new and conventional corporate governance characteristics. *Annals of Operations Research*, 294(1-2), 87–105. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1007/s10479-019-03323-x>
- Graham, M. (2003). Democracy by disclosure: the rise of technopopulism. *Choice Reviews Online*, 40(11), 40–6699.
- Hu, D., Huang, Y., & Zhong, C. (2021). Does environmental information disclosure affect the sustainable development of enterprises: The role of Green Innovation. *Sustainability*, 13(19), 11064. Kättesaadav: <https://doi.org/10.3390/su131911064>
- Ji, M., Ji, Y., & Dong, S. (2022). Environmental accounting information disclosure driving factors: the case of listed firms in China. *Sustainability*, 14(23), 15797. Kättesaadav: <https://doi.org/10.3390/su142315797>
- Kılıç, M., & Kuzey, C. (2018). Assessing current company reports according to the IIRC integrated reporting framework. *Meditari Accountancy Research*, 26(2), 305–333. <https://doi.org/10.1108/medar-04-2017-0138>
- King's Printer of Acts of Parliament. (2002). *The Environmental Information Regulations 2004*. <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2004/3391/contents/made>
- Macagnan, C. B., & Fontana, F. (2013, March 1). *Factors Explaining the Level of Voluntary Human Capital Disclosure in the Brazilian Capital Market*. Papers.ssrn.com. Kättesaadav: <https://ssrn.com/abstract=2764940>
- Majchrzak, I., & Nadolna, B. (2020). Assessment of the Scope of Environmental Information Disclosure in External Reporting of Polish Stock Exchange Listed Companies in the Energy Sector. *European Research Studies*, XXIII(4), 201–224. Kättesaadav: <https://ersj.eu/journal/1680#>

- Ministry of the Environment. (2003, May 9). *Environmental Information Act 9*. Government.no. Kättesaadav: <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/environmental-information-act/id173247/>
- Nguyen, L. S., Trần, M. D., Nguyen, T. X. H., & Lê, Q. (2017). Factors affecting disclosure levels of environmental accounting information: the case of Vietnam. *Accounting and Finance Research*, 6(4), 255. Kättesaadav: <https://doi.org/10.5430/afr.v6n4p255>
- Passetti, E., Cinquini, L., & Tenucci, A. (2018). Implementing internal environmental management and voluntary environmental disclosure. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 31(4), 1145–1173. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1108/aaaj-02-2016-2406>
- Qiu, Y., Shaukat, A., & Tharyan, R. (2016). Environmental and social disclosures: Link with corporate financial performance. *The British Accounting Review*, 48(1), 102–116. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1016/j.bar.2014.10.007>
- Solikhah, B., & Maulina, U. (2021). Factors influencing environment disclosure quality and the moderating role of corporate governance. *Cogent Business & Management*, 8(1). Kättesaadav: <https://doi.org/10.1080/23311975.2021.1876543>
- Zhang, C., & Jin, S. (2022). How Does an Environmental Information Disclosure of a Buyer's Enterprise Affect Green Technological Innovations of Sellers' Enterprise? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(22), 14715. Kättesaadav: <https://doi.org/10.3390/ijerph192214715>
- Tuhin, M. H., Islam, M. A., Sultana, M., Sultana, M., & Rahid, A. O. (2021). Environmental Management Information Disclosure and Firm Value: A Panel Data Analysis. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 25(5S), 1–956. Kättesaadav: <https://www.abacademies.org/articles/environmental-management-information-disclosure-and-firm-value-a-panel-data-analysis-12598.html>
- United Nations. (n.d.). United Nations Conference on the Human Environment, *Stockholm 1972/United Nations*. Kättesaadav: <https://www.un.org/en/conferences/environment/stockholm1972>
- Welbeck, E. E., Owusu, G. M. Y., Bekoe, R. A., & Kusi, J. A. (2017). Determinants of environmental disclosures of listed firms in Ghana. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, 2(1). Kättesaadav: <https://doi.org/10.1186/s40991-017-0023-y>
- Yusoff, H., Lehman, G., & Mohd Nasir, N. (2006). Environmental engagements through the lens of disclosure practices. *Asian Review of Accounting*, 14(1/2), 122–148. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1108/13217340610729509>

LISAD

Lisa 1.

Keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisus raamatupidaja pilgu läbi Lugupeetud raamatupidajad! Olen Tallinna Tehnikaülikooli majandusteaduskonna ärimise õppekava kolmanda kursuse tudeng Victoria Chupakova. Seoses lõputöö kirjutamisega, viin läbi uuringu raamatupidajate seas teemal "Keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisus raamatupidaja pilgu läbi". Ning oleksin väga Tänuulik kui Te saaksite küsitluses osaleda. Uuringu eesmärgiks on välja selgitada, kui oluline on raamatupidaja jaoks keskkonnaalase informatsiooni avaldamine, millisel kujul ja kellele seda teavet esitada ning kellele täpselt ettevõtte aruanne esitada. Palun täitke allpool lisatud küsimustik. Küsitlus on anonüümne ja võtab aega 5-7 minutit. Küsimuste korral võite võtta ühendust victoria.chupakova@gmail.com

1. Teie vanus aastates

- a) Kuni 25
- b) 26 - 35
- c) 36 - 45
- d) 46-55
- e) 56-64
- f) 65 ja vanem

2. Teie ametinimetus

- a) Raamatupidaja
- b) Vanemraamatupidaja
- c) Juhtivraamatupidaja
- d) Muu:

3. Teie töökogemus raamatupidamises

- a) kuni 5a
- b) 6-10a
- c) 11-15a
- d) 16-24a
- e) rohkem kui 25a

Lisa 1 järg.

4. Teie haridustase

- a) Keskharidus
- b) Kutsekeskharidus / Keskeriharidus
- c) Rakenduskõrgharidus
- d) Bakalaureus
- e) Magister
- f) Magister

5. Kuidas Te arvate, kas ettevõtte peab avalikustama keskkonnavalase informatsiooni?

Keskkonnavalase informatsioon ehk teisisõnu keskkonnavarvestus on valdkond, mis määrab ressursside kasutamise, meetmed ja aruanded ettevõtte kulude või rahvamajanduse mõju kohta keskkonnale.

- a) Jah
- b) Ei
- c) Ei oska ööelda

6. Palun hinnake skaalal keskkonnavalase informatsiooni avalikustamise olulisust Teie arvamusel

Valik skaalal: 1- Üldse ei ole oluline 2 3 4 5- Väga oluline

7. Mis ettevõtted peavad tingimata tegelema keskkonnavalase informatsiooni avalikustamisega?

Valige ainult üks variant

- a) Suurettevõte
- b) Ettevõtted, mille tegevusala hõlmab keskkonda
- c) Välisettevõte
- d) Väikeettevõte
- e) Muu

Lisa 1 järg.

8. Palun hinnake keskkonnaarvestuse ja aruandluse olulisust raamatupidaja pilgu läbi

Valik skaalal: 1- Üldse ei ole oluline 2 3 4 5- Väga oluline

9. Kes peab edastama keskkonnavalase informatsiooni?

- a) Ettevõtte juht
- b) Finantsjuht
- c) Raamatupidaja
- d) Keskkonnaspetsialist
- e) Keskkonnaauditor
- f) Spetsiaalse organiseeritud rühm ettevõtte sees
- g) Muu

10. Palun hinnake skaalal keskkonnavalase informatsiooni avalikustamise olulist teistele sidusrühmadele

1 – Üldse ei ole oluline , 2 – Pigem ei ole oluline , 3 – Nii ja naa , 4 – Pigem oluline , 5 – Väga oluline)

	1	2	3	4	5
Keskkonnaametile					
Ettevõtte klientidele					
Ettevõttekoostööpartneritele					
Ettevõtte potentsiaalsetetöötajatele					
Investoritele					

Autori poolt koostatud

11. Palun hinnake skaalal, milliste valdkonna ettevõttele on oluline keskkonnavalase informatsiooni avalikustamine:

1 – Üldse ei ole oluline , 2 – Pigem ei ole oluline , 3 – Nii ja naa , 4 – Pigem oluline , 5 – Väga oluline)

Lisa 1 järg.

	1	2	3	4	5
Kinnisvara, hoonete jarajatiste ehitamine jakaitamine					
Põllumajandus, toit ja metsandus					
Finants- ja pankadetegevus					
Side ja tehnoloogia					
Avalik haldus ja riigikaitse					
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne					
Mäetööstus					
Transport					
Energiasektor					
Tööstuslik tootmine					

Autori poolt koostatud

Lisa 1 järg.

12. Palun hinnake järgmiste punktide tähtsust ettevõtte keskkonnavalase informatsiooni aruandes:

1 – Üldse ei ole oluline , 2 – Pigem ei ole oluline , 3 – Nii ja naa , 4 – Pigem oluline , 5 – Väga oluline)

	1	2	3	4	5
Info avalikustamine ettevõtte tegevuse ja mõju kohta keskkonnale					
Keskkonnaprobleemide lahenduste ja teatud efektiivsustaseme saavutuste kirjeldus					
Keskkonnategevus ja selle suunad					
Informatsioon keskkonnategevuse kahjuliku mõju vähendamise kohta					
Ettevõtte finants- ja keskkonnategevuse süstemaatiline esitlemine					
Hinnang ettevõtte tegelikule keskkonnaseisundile ja tulemuslikkusele					
Täiendava finants- ja mitterahalise informatsiooni avalikustamine					

Autori poolt koostatud

Lisa 1 järg.

13. Palun märkige, kui võrd nõustute järgmiste väidetega:

	Üldse ei nõustu	Pigem ei nõustu	Nii ja naa	Pigem nõustun	Nõustun täiesti	Ei oska öelda
Keskkonnaarvestus on vahend ettevõtete ökotõhususe parandamiseks						
Ettevõtte, kes on näidanud oma keskkonnatoodete ja -teenuste eelistamist, on konkurentsivõimelisem						
Juhtkond tegeleb keskkonnaküsimustega ja jaotab keskkonnakulud nii, et oleks tagatud toodete adekvaatne hindamine						
Investoritel peab investeerimisotsuste tegemiseks olema kogu keskkonnakuludega seotud teave						
Ettevõtte aruanne peab sisaldama kogu keskkonnategevuse ja ettevõtte finantsseisundiga seotud informatsiooni						

Autori poolt koostatud

Lisa 1 järg.

14. Kuidas Te arvate, millises vormingus peaksid ettevõtted keskkonnavalase informatsiooni koostama?

- a) Kogu informatsiooni tuleks esitada ühes vormis
- b) Igal ettevõttel võiks olla oma standartne vorm
- c) Täiesti vabas vormis
- d) Muu

15. Kuidas peaks ettevõtte avalikustama keskkonnavalase informatsiooni aruannet?

- a) Eraldi aruandes
- b) Majandusaasta aruandes
- c) Ettevõtte veebilehel
- d) Muu

Lisa 1 järg.

16. Märkige skaalal, kuivõrd olete nõus, et keskkonnavalase informatsiooni avalikustamisel võivad olla järgmised mõjud:

	Üldse ei nõustu	Pigem ei nõustu	Nii ja naa	Pigem nõustun	Nõustun täiesti	Ei oska öelda
Suurenevad kulud teatud tootekvaliteedi nõuete täitmiseks						
Jäätmete ringlussevõtu kulude suurenemine						
Suurenevad kulud toodete keskkonnasõbralike omaduste parandamiseks						
Tootmiskulude struktuuri muutmine						
Teadlikkuse tõstmine keskkonnariskidest						
Kasvavad järelevalvekulud, et tagada vastavus asjakohastele tootekvaliteedi nõuetele						

Autori poolt koostatud

Lisa 2. Keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisus raamatupidaja pilgu läbi küsitluse tulemused

1. Teie vanus aastates

Vanus aastates	Vastajate arv kokku	Vastajate arv kokku protsentides
Kuni 25	4	8%
26-35	7	13%
36-45	12	23%
46-55	23	44%
56-64	4	8%
65 ja vanem	2	4%
Kokku	52	100%

Autori poolt koostatud

2. Teie ametinimetus

Ametinimetus	Kokku vastajate arv	Kokku vastajate arv protsentides
Finantsdirektor	1	2%
Finantsjuht	1	2%
finantsosakonna spetsialist	1	2%
Juhtivraamatupidaja	12	23%
Noorem raamatupidaja	1	2%
Pearaamatupidaja	5	10%
Raamatupidaja	20	38%
Raamatupidaja assistent	1	2%
Teenuste juht	1	2%
Tegevjuht	1	2%
Tootmisarvestus spetsialist	1	2%
Vanemraamatupidaja	7	13%
Kokku	52	100%

Autori poolt koostatud

3. Teie töökogemus raamatupidamises

Töökogemus raamatupidamises	Kokku vastajate arv	Kokku vastajate arv protsentides
kuni 5a	7	13%
6-10a	6	12%
11-15a	7	13%
16-24a	14	27%
rohkem kui 25a	18	35%
Kokku	52	100%

Autori poolt koostatud

Lisa 2 järg.

4. Teie haridustase

Haridustase	Kokku vastajate arv	Kokku vastajate arv protsentides
Keskharidus	1	2%
Kutsekeskharidus / Keskeriharidus	3	6%
Rakenduskõrgharidus	14	27%
Bakalaureus	16	31%
Magister	16	31%
Doktor	2	4%
Kokku	52	100%

Autori poolt koostatud

5. Kuidas Te arvate, kas ettevõtte peab avalikustama keskkonnavalase informatsiooni?

Kas ettevõtte peab avalikustama keskkonnavalase informatsiooni?	Kokku vastajate arv
Jah	32
Ei	8
Ei oska öelda	12
Kokku	52

Autori poolt koostatud

6. Palun hinnake skaalal keskkonnavalase informatsiooni avalikustamise olulisust Teie arvamusel

Ametikoht	Keskmine hinnang
Finantsdirektor	5,0
Finantsjuht	3,0
finantsosakonna spetsialist	4,0
Juhtivraamatupidaja	3,0
Noorem raamatupidaja	4,0
Pearaamatupidaja	3,6
Raamatupidaja	3,4
Raamatupidaja assistent	5,0
Teenuste juht	4,0
Tegevjuht	4,0
Tootmisarvestus spetsialist	5,0
Vanemraamatupidaja	3,4
Keskmine tulemus	3,4

Autori poolt koostatud

Lisa 2 järg.

7. Mis ettevõtted peavad tingimata tegelema keskkonnaalase informatsiooni avalikustamisega?

Mis ettevõtted peavad tingimata tegelema keskkonnaalase informatsiooni avalikustamisega?	Kokku
Suurettevõtte	19
Ettevõtted, mille tegevusala hõlmab keskkonda	29
Välisettevõtte	1
Väikeettevõtte	0
Alates keskmisest suurusest	1
Suurettevõtted ja ettevõtted, mille tegevusel on oluline mõju keskkonnale.	1
Kõik keskmised kuni suured ettevõtted.	1
Kokku	52

Autori poolt koostatud

8. Palun hinnake keskkonnaarvestuse ja aruandluse olulisust raamatupidaja pilgu läbi

Ametikoht	Keskmine hinnang
Finantsdirektor	5,0
Finantsjuht	3,0
finantsosakonna spetsialist	3,0
Juhtivraamatupidaja	2,6
Noorem raamatupidaja	3,0
Pearaamatupidaja	3,2
Raamatupidaja	3,2
Raamatupidaja assistent	4,0
Teenuste juht	2,0
Tegevjuht	5,0
Tootmisarvestus spetsialist	3,0
Vanemraamatupidaja	3,4
Üld keskmine	3,1

Autori poolt koostatud

Lisa 2 järg.

9. Kes peab edastama keskkonnaalase informatsiooni?

Kes peab esitama	Kokku
Ettevõtte juht	3
Keskkonnaauditor	3
Keskkonnaspetsialist	32
mitte raamatupidaja kindlasti	1
Raamatupidaja	2
Spetsiaalse organiseeritud rühm ettevõtte sees	10
Kokku	51

Autori poolt koostatud

10. Palun hinnake skaalal keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulist teistele sidusrühmadele

Sidusrühmad	Keskmine hinnang
Keskkonnaametile	4,3
Investoritele	4,0
Ettevõtte potentsiaalsetetöötajatele	3,3
Ettevõttekoostööpartneritele	3,5
Ettevõtte klientidele	3,3

Autori poolt koostatud

11. Palun hinnake skaalal, milliste valdkonna ettevõttele on oluline keskkonnalase informatsiooni avalikustamine:

Valdkonnad	Keskmine hinnang
Kinnisvara, hoonete ja rajatiste ehitamine ja käitamine	4,2
Põllumajandus, toit ja metsandus	4,6
Finants- ja pankadetegevus	2,8
Side ja tehnoloogia	3,2
Avalik haldus ja riigikaitse	3,6
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	3,9
Mäetööstus	4,6
Transport	4,4
Energiasektor	4,7
Tööstuslik tootmine	4,6

Autori poolt koostatud

Lisa 2 järg.

12. Palun hinnake järgmiste punktide tähtsust ettevõtte keskkonnavalase informatsiooni aruandes:

Punktid ettevõtte keskkonnavalase informatsiooni aruandes	1- Üldse ei ole oluline	2-Pigem ei ole oluline	3-Nii ja naa	4- Pigem oluline	5- Väga oluline	Kokku vastajate arv
Info avalikustamine ettevõtte tegevuse ja mõju kohta keskkonnale	1	1	8	19	22	51
Keskkonnaprobleemide lahenduste ja teatud efektiivsustaseme saavutuste kirjeldus	0	3	9	20	19	51
Keskkonnategevus ja selle suunad	0	4	9	23	15	51
Informatsioon keskkonnategevuse kahjuliku mõju vähendamise kohta	0	3	10	14	23	50
Ettevõtte finants- ja keskkonnategevuse süstemaatiline esitlemine	4	4	19	15	8	50
Hinnang ettevõtte tegelikule keskkonnaseisundile ja tulemuslikkusele	1	7	14	14	15	51
Täiendava finants- ja mitterahalise informatsiooni avalikustamine	4	7	25	13	2	51

Autori poolt koostatud

Lisa 2 järg.

13. Palun märkige, kui võrd nõustute järgmiste väidetega:

Väited	Üldse ei nõustu	Pigem ei nõustu	Nii ja naa	Pigem nõustun	Nõustun täiesti	Ei oska öelda	Kokku vastajate arv
Keskkonnaarvestus on vahend ettevõtete ökotõhususe parandamiseks	0	0	0	0	0	0	0
Ettevõtte, kes on näidanud oma keskkonnatoodete ja -teenuste eelistamist, on konkurentsivõimelisem	1	4	17	16	12	1	51
Juhtkond tegeleb keskkonnaküsimustega ja jaotab keskkonnakulud nii, et oleks tagatud toodete adekvaatne hindamine	3	3	19	0	12	3	51
Investoritel peab investeerimisotsuste tegemiseks olema kogu keskkonnakuludega seotud teave	1	4	14	9	21	2	51
Ettevõtte aruanne peab sisaldama kogu keskkonnategevuse ja ettevõtte finantsseisundiga seotud informatsiooni	2	4	13	14	18	0	51

Autori poolt koostatud

Lisa 2 järg.

14. Kuidas Te arvate, millises vormingus peaksid ettevõtted keskkonnavalase informatsiooni koostama?

Millises vormingus peaksid ettevõtted keskkonnavalase informatsiooni koostama	Tulemus
Kogu informatsiooni tuleks esitada ühes vormis	33
Igal ettevõttel võiks olla oma standartne vorm	7
Täiesti vabas vormis	8
Võiksid olla valdkonnaspetsiifilised aruandluse standradid	1
vorm võiks olla tegevusalast lähtuv	1
kas üldse peab?	1
Kokku	51

Autori poolt koostatud

15. Kuidas peaks ettevõtte avalikustama keskkonnavalase informatsiooni aruannet?

Kuidas avalikustama aruannet	Tulemus
Eraldi aruandes	25
Majandusaasta aruandes	15
Ettevõtte veebilehel	8
Kokku	48

Muu vastused	Tulemus
Majandusaasta aruande lisa (suureteveõttel kohustuslikuna), väikeetteveõttel olenevalt tegevusvaldkonnast kohustuslik.	1
kas üldse peab?	1
Nii veebilehel eraldi sakil kui ka majandusaasta aruandes	1
Kokku	3

Autori poolt koostatud

Lisa 2 järg.

16. Märkige skaalal, kuivõrd olete nõus, et keskkonnaalase informatsiooni avalikustamisel võivad olla järgmised mõjud:

Mõjud	Üldse ei nõustu	Pigem ei nõustu	Nii ja naa	Pigem nõustun	Nõustun täiesti	Ei oska öelda	Kokku vastajate arv
Suurenevad kulud teatud tootekvaliteedi nõuete täitmiseks	1	5	6	20	17	1	50
Jäätmete ringlussevõtu kulude suurenemine	1	5	6	22	15	1	50
Suurenevad kulud toodete keskkonnasõbralike omaduste parandamiseks	1	2	7	22	18		50
Tootmiskulude struktuuri muutmine		8	9	19	14		50
Teadlikkuse tõstmine keskkonnariskidest	1	3	5	20	18	2	49
Kasvavad järelevalvekulud, et tagada vastavus asjakohastele tootekvaliteedi nõuetele	1	4	4	19	22		50

Autori poolt koostatud

Lisa 3. Lihtlitsents

Lihlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina _____ Victoria Chupakova _____ (autori nimi)

1. Annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
_____ Keskkonnaalase informatsiooni avalikustamise olulisus raamatupidaja pilgu
läbi _____

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on Natalie Aleksandra Gurvitš-Suits,
(juhendaja nimi)

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh Tallinna
Tehnikaülikooli raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse
tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Tehnikaülikooli veebikeskkonna kaudu,
sealhulgas Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse
tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

_____ 20.12.2023 _____ (kuupäev)

¹ Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal vastavalt üliõpilase taotlusele lõputööle juurdepääsupiirangu kehtestamiseks, mis on allkirjastatud teaduskonna dekaani poolt, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil. Kui lõputöö on loonud kaks või enam isikut oma ühise loomingulise tegevusega ning lõputöö kaas- või ühisautor(id) ei ole andnud lõputööd kaitsvale üliõpilasele kindlaksmääratud tähtjaks nõusolekut lõputöö reprodutseerimiseks ja avalikustamiseks vastavalt lihtlitsentsi punktidele 1.1. jq 1.2, siis lihtlitsents nimetatud tähtaja jooksul ei kehti.